

Møteinnkalling

2/17

Utvalg: Verneområdestyret ORF
Møtested: FLEKKEFJORD - Grand Hotel
Dato: 21.03.2017
Tidspunkt: 09:00

Eventuelle forfall må meldes snarest til Verneområdeforvalter med bekreftelse for personlig vararepresentant omgående. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste 2/17

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkivsaksnr
ST 6/17	Godkjenning av innkalling		
ST 7/17	Valg av ett medlem som skal underskrive protokollen sammen med styreleder		
ST 8/17	Referatsaker		
RS 5/17	Tildeling av midler for 2017 til VORF		2017/1135
ST 9/17	U.off Referatsaker for VORF Styremøte 2/17	X	2017/2972
ST 10/17	Besøksstrategi - Prosjektplan		2016/14205
ST 11/17	Forslag om oppheving av Vannscooterforskriften – høringsuttalelse fra VORF og Rådgivende Utvalg		2017/523
ST 12/17	Forskningsprosjekt for ærfugl		2017/2193
ST 13/17	Mønstromyr og Botnen - Tiltak i 2017		2016/7918
ST 14/17	Kystfortet på Helgøya - Dispensasjon for to overgangsbroer		2016/10885
ST 15/17	Orienteringer		
ST 16/17	Eventuelt		

Arkivsaksnr: 2017/1135-0

Saksbehandler: Maria-Victoria Solstrand

Dato: 11.03.2017

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	RS 5/17	21.03.2017

Tildeling av midler for 2017 til VORF

Forvalters innstilling

Tildeling av midler for 2017 til VORF tas til etterretning.

Saksopplysninger

I januar 2017, ble en søknad om midler til tiltak i verneområder (Kap. 1420 Post 31) for 2017, sendt til Miljødirektoratet. Det totale beløpet det ble søkt på var 3.641.000.

VORF ble tildelt 2.400.000 under kap. post 1420-31 for tiltak i verneområder.
VORF ble tildelt 360.000 for drift av styret som inkluderer 50.000.- for besøksstrategi/forvaltningsplaner.

I 2016, ble det tildelt 1.200.000.- for tiltak i verneområder.

Vurdering

Tarmeviga tilrettelegging: 300.000 (Avent besøksstrategien)
Daudmannsholmen bru: 300.000 (Avent besøksstrategien)
Besøksstrategi: 300.000 (Annen budsjettpost)

Tildeling av midler for Tarmeviga og Daudmannsholmen, og utvikling av besøksstrategien avventer vedtak om prosjektplan.

VEDLEGG 1: Brev fra Miljødirektoratet om tildeling av midler

Fra: Line-Kristin Larsen[Line-Kristin.Larsen@miljodir.no]

Sendt: 17.feb 2017 12.30.31

Til: FMAV Post

Kopi: Solstrand, Maria-Victoria; Odden, Alf

Tittel: Aust-agder

Hei!

Vi er nå ferdig med fordelingen av drifts- og tiltaksmidler for 2017, og informerer om tildelte beløp i forkant av tildelingsbrevet som kan ventes innen 1. Mars.

For 31 posten vil de enkelte tiltak bli kommentert i ESS innen 1. Mars.

Post 21:

Raet nasjonalparkstyre er tildelt 250 000,- til drift av styret.

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen er tildelt 310 000,- til drift av styret og 50 000,- til forvaltningsplan/besøksstrategi.

Verneområdestyret for Setesdal-Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane er tildelt 500 000,- til drift av styret, og 225 000,- til forvaltningsplan/besøksstrategi.

Post 31:

Fylkesmannen i Aust-og Vest-Agder som forvaltningsmyndighet for Raet

Nasjonalpark er tildelt 90 000,-

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen er tildelt 2 400 000,-

Verneområdestyret for Setesdal-Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane er tildelt 1 000 000,-

Med vennlig hilsen

Line-Kristin Larsen

Seniorrådgiver, nasjonalparkseksjon

Miljødirektoratet

Mobil: 97643455

E-post: line-kristin.larsen@miljodir.no

Nett: www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

MIDLER TIL TILTAK I VERNEOMRÅDER (KAP 1420 POST 31) - 2017

Organisasjonsnummer: 974762994

Foretaksnavn: Verneområdestyret - Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord Landskapsvernområder

Navn: Maria-Victoria Solstrand

Adresse: Fylkeshuset, Tordenskjolds gate 65

Postnr.: 4605 Kristiansand S

Telefon: 38176220

Mobiltelefon: 40817988

E-post: fmavms@fylkesmannen.no

Mottaker: Miljødirektoratet

SØKNAD

REFERANSENØ.: 17SFE05E

Tiltak

Oversikt over alle tiltak						
Pri.	Navn	Tiltakskategori	Tiltakstype	Verneområde	Øk. ansvarlig	Beløp
1	Sitkagran fjerning i O-R lvo	Uttak av introduserte arter	Uttak av fremmede planter	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	400 000
2	Mink bekjemping i O-R lvo	Uttak av introduserte arter	Uttak av mink	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Lokalt SNO	200 000
3	Oksø og Asperøy fremmede arter bekjemping	Uttak av introduserte arter	Uttak av fremmede planter	Oksø naturreservat (VV00001682)	Forvaltningsm.	100 000
4	Besøksstrategien - proplan og kunnskapsinnhenting	Kartlegging	Annen kartlegging	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	150 000
5	Besøksstrategien - proplan og kunnskapsinnhenting	Kartlegging	Annen kartlegging	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	150 000
6	Kartlegging av sitkagran i Flekkefjord lvo	Uttak av introduserte arter	Uttak av fremmede planter	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	50 000
7	Tilrettelegging og sikring - Brufjell/Jettegryte	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av innfallsport/P-plass	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	475 000
8	Restaurering, tilrette. og sikring - Kystfortet	Restaurering	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	400 000
9	Søppelrydding i utvalgt områder - O-R lvo	Annet	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	50 000
10	Søppelrydding i Flekkefjord lvo	Annet	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	30 000
11	Forskning om mulig hekkehus for ærfugl	Kartlegging	Kartlegging av flora/fauna	Valløy naturreservat (VV00001799)	Forvaltningsm.	25 000
12	Miljøteknisk undersøkelse Songvaarfyr naturreserva	Kartlegging	Annen kartlegging	Songvaar, Hellersøya og Kubbøya naturreservat (VV00000594)	Forvaltningsm.	200 000

13	Oksø slått og restaurering/reetablering av kystlyn	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Oksø naturreservat (VV00001682)	Forvaltningsm.	80 000
14	Asperøya - restaurering av kystlynghei og engslått	Restaurering	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde(VV00002344)	Forvaltningsm.	100 000
15	Tarmeviga - tilrettelegging	Tilrettelegging og informasjon	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	300 000
16	Herøya sjøfuglreservat - flerårig skjøtsel	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	Rydding av trær/busker/kratt	Herøya naturreservat (VV00000520)	Forvaltningsm.	60 000
17	Åksla skjøtsel - Skjernøy	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	Rydding av trær/busker/kratt	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	60 000
18	Dragøy og Kalven - skjøtsel og tilrettelegging	Tilrettelegging og informasjon	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	50 000
19	Beltevigga slått - insekter fokusert skjøtsel	Slått	Engslått	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	10 000
20	Vrangesundøy flerårig skjøtsel	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	Uttak av uønskede treslag (ikke fremmede arter)	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	7 000
21	Husøy og Hummerøy flerårig skjøtsel	Slått	Engslått	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	40 000
22	Li slått - flerårig skjøtsel	Slått	Engslått	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	35 000
23	Stykke skjøtsel - slått og beiting	Beiting og lyngbrenning	Beiting- og/eller gjerding for bufe	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	25 000
24	Kleppa - skjøtsel	Beiting og lyngbrenning	Lyngbrenning	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	24 000
25	Bro til Daumannsholmen	Restaurering	Skjøtsel i tilknytning kulturminner	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	300 000
26	Restaurering av Mønstromyr	Restaurering	Annen regulering av vannstand	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	205 000
27	Restaurering av Botnen myr	Restaurering	Annen regulering av vannstand	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	25 000
28	Restaurering av Mønst/Botnen - skjøtelsplan	Restaurering	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	60 000
29	Restaurering av Mønstromyr - dokumentarfilm	Restaurering	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Flekkefjord landskapsvernområde(VV00002337)	Forvaltningsm.	30 000
30	Behov for sjøfugl overvåking	Kartlegging	Kartlegging av flora/fauna	Oksø naturreservat (VV00001682)	Forvaltningsm.	0
31	Behov for verneskilt	Annet	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	0
32	Behov for kartlegging/overvåking	Kartlegging	Kartlegging av naturtyper	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	0

33	Behov for ferdselsteller for Kystfortet	Kartlegging	Annen kartlegging	Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)	Forvaltningsm.	2
34	Behov for ferdselstellere - Brufjell/Jettegryte	Kartlegging	Annen kartlegging	Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)	Forvaltningsm.	2
						3 641 004

Sitkagran fjerning i O-R Ivo

Prioritet: 1

Navn på tiltaket: Sitkagran fjerning i O-R Ivo

Tiltakskategori: Uttak av introduserte arter

Tiltakstype: Uttak av fremmede planter

Art: Sitkagran

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 400 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Store trær (mange 40 m høy, eller høyere) må fjernes fra holmer og øyer i O-R og Flekkefjord. Frøspredning fra disse trær er et stort problem og sitkagran spredningen påvirker bl.a. den truede naturtypen kystlynghei. På grunn av høye kostnader, var en kartleggingsrapport bestilt. Denne rapporten for O-R er vedlagt. Hele prosjekt krever 700.000 kr for O-R. (OR-1)

Mink bekjemping i O-R Ivo

Prioritet: 2

Navn på tiltaket: Mink bekjemping i O-R Ivo

Tiltakskategori: Uttak av introduserte arter

Tiltakstype: Uttak av mink

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Lokalt SNO

Navn på lokalt SNO: Jon Erling Skåtan

Omsøkt beløp: Kr 200 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankring i DN 5-2011: handlingsplan mot amerikansk mink. Prioritert områder er sjøfugl reservater og hekkeområder for sjøfugl på andre øyer/holmer. Fortsettelsen av flerårigs bekjemping. SNO lokalt er ansvarlig for tiltak. (OR-2)

Oksø og Asperøy fremmede arter bekjemping

Prioritet: 3

Navn på tiltaket: Oksø og Asperøy fremmede arter bekjemping

Tiltakskategori: Uttak av introduserte arter

Tiltakstype: Uttak av fremmede planter

Art: Rynkerose, Slireknearter, Berberisarter

Verneområde: Oksø naturreservat (VV00001682)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 100 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankring i skjøtselsplan (Oksø naturreservat) og handlingsplaner for rynkerose, samt andre fremmede arter. Bulkemispel, filterarve,

parksilrekne, rynkerose, berberis og sitkagran må fjernes så snart som mulig. Flerårig tiltak for å kontrollere spredning. Tiltak inkluderer Asperøya. I samarbeid med SNO lokalt og parkvesenet Krist. kommune. (OR-3)

Besøksstrategien - proplan og kunnskapsinnhenting

Prioritet: 4

Navn på tiltaket: Besøksstrategien - proplan og kunnskapsinnhenting

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Annen kartlegging

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 150 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Utforme prosjektplan; kjøre interesseanalyse; kunnskapsinnhenting - brukerundersøkelser (blant annet kartlegging av besøk og reiseliv), og kartlegging av naturverdier (OR-4)

Besøksstrategien - proplan og kunnskapsinnhenting

Prioritet: 5

Navn på tiltaket: Besøksstrategien - proplan og kunnskapsinnhenting

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Annen kartlegging

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 150 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Utforme prosjektplan; kjøre interesseanalyse; kunnskapsinnhenting - brukerundersøkelser (blant annet kartlegging av besøk og reiseliv), og kartlegging av naturverdier (F-1).

Kartlegging av sitkagran i Flekkefjord lvo

Prioritet: 6

Navn på tiltaket: Kartlegging av sitkagran i Flekkefjord lvo

Tiltakskategori: Uttak av introduserte arter

Tiltakstype: Uttak av fremmede planter

Art: Sitkagran

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 50 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Dette tiltaket er å få en oversikt over sitkagran i Flekkefjord lvo. Kartlegging i Flekkefjord lvo krever en båt og en ukes feltarbeid.

Ansvar er i samarbeid med SNO lokalt og parkvesenet. Under nr 1, er et kartleggings rapport lagt frem for O-R (F-2).

Tilrettelegging og sikring - Brufjell/Jettegryte

Prioritet: 7

Navn på tiltaket: Tilrettelegging og sikring - Brufjell/Jettegryte

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Oppføring av innfallsport/P-plass

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 475 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Antall besøkende øker raskt på grunn av sosial media. Det er en nødsituasjon i forhold til sikring av adkomst og tilrettelegging. Sikre atkomst/nedstigning til jettegrytene (100.000); toalett (150.000); utbedre inngangsportalen (75.000); vedlikehold/utbedring sti-nett - sikre mot slitasje (50.000); infoplakater og utbedring av parkeringsplassen med benker, beplantning, gjerd (100.000). Se vedlegg for informasjon om et arbeidsmøte i januar. Prosjektet blir flerårig og en del av besøksstrategien. Presentasjonen om Trolltunga på nasjonalpark konf informerte om hva sosial media kan føre til. Vi ser det samme ut på Brufjell nå. (F-3).

Restaurering, tilrette. og sikring - Kystfortet

Prioritet: 8

Navn på tiltaket: Restaurering, tilrette. og sikring - Kystfortet

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 400 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankring i forvaltningsplanen og besøksstrategien - økt interesse fra turister og lokal befolkning med fredning av Ny Hellesunds kulturmiljø krever øyeblikkelig tiltak for restaurering og sikring av Kystfortet, og tilrettelegging og skjøtsel av område - se vedlegg. Dialog er i gang med fylkeskonservatoren Vest Agder for samarbeid og samkjøring av ønskede tiltak. Nødvendig tiltak som ivaretar verneverdien (OR-5).

Søppelrydding i utvalgt områder - O-R lvo

Prioritet: 9

Navn på tiltaket: Søppelrydding i utvalgt områder - O-R lvo

Tiltakskategori: Annet

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 50 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankret i forvaltningsplanen - enkelte personer og organisasjoner, velforeninger og andre som kan ikke søke på tilskudd gjennom marin forsøpling i ESS (min.250.000). Adkomst til holmer og øyer ut på skjærgård er en grunn for ekstra midler. Årlig avtaler. SNO avtaler og godkjenner rapportering (OR-6)

Søppelrydding i Flekkefjord lvo

Prioritet: 10

Navn på tiltaket: Søppelrydding i Flekkefjord lvo

Tiltakskategori: Annet

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 30 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankret i forvaltningsplanen - enkelte personer og organisasjoner, velforeninger og andre som kan ikke søke på tilskudd gjennom marin forsøpling i ESS (min.250.000). Adkomst til holmer og øyer ut på skjærgård er en grunn for ekstra midler. Årlig avtaler. SNO avtaler

Forskning om mulig hekkehus for ærfugl

Prioritet: 11

Navn på tiltaket: Forskning om mulig hekkehus for ærfugl

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Kartlegging av flora/fauna

Verneområde: Valløy naturreservat (VV00001799)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 25 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forskningsprosjekt: Se vedlegg. Sjøfuglreservater som skal brukes er Slettingen, Vengelsholmane, Skjøringa, Søndre eggvær, Kjellingøy, og Valløy I tillegg vil det også brukes andre holmer i det samme området innenfor Oksøy-Ryvingen Landskapsvernområde. Prosjektet vil evaluere om ærfugl velger å bruke hekkehuse/reirhusene, effekten av hekkehus/reirhus har på beskyttelse fra predasjon og hvilke faktorer som eventuelt bestemmer om hekkehus/reirhus kan implementeres som ett effektivt tiltak som kan bidra til øke hekkesuksessen hos ærfugl. (OR-7)

Miljøteknisk undersøkelse Songvaarfyr naturreserva

Prioritet: 12

Navn på tiltaket: Miljøteknisk undersøkelse Songvaarfyr naturreserva

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Annen kartlegging

Verneområde: Songvaar, Hellersøya og Kubbøya naturreservat (VV00000594)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 200 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

En stor forurensningssak. Songvaarfyr forurensning - må gjennomføre en miljøteknisk undersøkelse før et gjenopprettingstiltak kan igangsettes. Vedtak fra VORF styret 6/16. (OR-8)

Oksø slått og restaurering/reetablering av kystlyn

Prioritet: 13

Navn på tiltaket: Oksø slått og restaurering/reetablering av kystlyn

Tiltakskategori: Skjøtsel av (tre)vegetasjon

Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)

Verneområde: Oksø naturreservat (VV00001682)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 80 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankring i forvaltningsplanen, besøksstrategien og skjøtselsplanen. Oksø naturreservat - et prioritert område for restaurering. Flerårig tiltak. Slått, reetablering av kystlynghei, sjøfugl og turister. Mer gressarter og økt gjengroing ved klimaendringer. Vurderes beiting i tillegg til slått. Det er en viktig del av besøksstrategien og blir vurdert som en mulig innfallsport til O-R (OR-9).

Asperøya - restaurering av kystlynghei og engslått

Prioritet: 14

Navn på tiltaket: Asperøya - restaurering av kystlynghei og engslått

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde(VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 100 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankret i forvaltningsplanen og tidligere skjøtsel - men det har ikke vært en skjøtselsavtale. Behov for restaurering av kystlynghei. Høgst av furu, rydding av trær, busker, kratt, og bekjemping av fremmede arter (bulkemispel, parkslirekne, sitkagran og bergfuru). Tiltak mot einar i kystlyngheia. Slått eller brenning av jordet. Restaurering av steingjerde som avgrensar jordet (et flott landskapselement). Tiltak er i samarbeid med Kristiansand kommune og NAV (hjelp av arbeidslag fra NAV, samme som i fjør). (OR-10)

Tarmeviga - tilrettelegging

Prioritet: 15

Navn på tiltaket: Tarmeviga - tilrettelegging

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 300 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankring i besøksstrategien. Tiltak ut på Tarmeviga (en del viktig kulturlandskap) er også forankret i forvaltningsplanen. Disse tiltakene har ventet flere år og er også nevnt i skjærgårdsparkens forvaltningsplan. Ny brygge, opparbeide sti, oppføring av publikumsanlegg, tilrettelegging osv. De er nødvendig for å ivareta verneformålet. (F-5)

Herøya sjøfuglreservat - flerårig skjøtsel

Prioritet: 16

Navn på tiltaket: Herøya sjøfuglreservat - flerårig skjøtsel

Tiltakskategori: Skjøtsel av (tre)vegetasjon

Tiltakstype: Rydding av trær/busker/kratt

Verneområde: Herøya naturreservat (VV00000520)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 60 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankret i skjøtselsplan og flerårig skjøtselsavtale (høgst, kystlynghei, rydding av trær, busker, kratt osv.). Hovedmålet for naturreservatet er å optimalisere hekkeforholdene for sjøfugl, og da særlig arter i tilbakegang og med rødlistestatus. Spredt vegetasjon av einer og annet som gir skjulmuligheter for ungene er ønskelig, men sammenhengende kratt er trolig negativt for hekkesuksessen. Det er viktig å skjøtte strandenger slik at forekomster av dverggylden og strandrødropp ivaretas og helst styrkes. En videreføring av beitepress fra villsau er viktig for å holde gjenåpnende arealer i hevd. (OR-11)

Åksla skjøtsel - Skjernøy

Prioritet: 17

Navn på tiltaket: Åksla skjøtsel - Skjernøy

Tiltakskategori: Skjøtsel av (tre)vegetasjon

Tiltakstype: Rydding av trær/busker/kratt

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 60 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankret i skjøtelsplan og forvaltningsplanen. Flerårig skjøtelsavtale for Åksla (høgst, restaurering av kystlynghei, rydding av trær, busker, kratt osv.) (OR-12)

Dragøy og Kalven - skjøtsel og tilrettelegging

Prioritet: 18

Navn på tiltaket: Dragøy og Kalven - skjøtsel og tilrettelegging

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 50 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Prosjektet innebar både skjøtsel og tilrettelegging. Dette prosjektet har ventet mange år. Forankring i skjøtelsplan og forvaltningsplanen. Skjøtsel og reparasjon av to brygger. (F6)

Belteviga slått - insekter fokusert skjøtsel

Prioritet: 19

Navn på tiltaket: Belteviga slått - insekter fokusert skjøtsel

Tiltakskategori: Slått

Tiltakstype: Engslått

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 10 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Forankret i skjøtelsplan og flerårig skjøtelsavtale. Slått og rydding av enger i Belteviga slåttemark. Slåtten har vært samkjørt med skjøtsel av insektlokaliteter jf. Avtale med Kristiansand kommune, Parkvesenet. (OR-13)

Vrangesundøy flerårig skjøtsel

Prioritet: 20

Navn på tiltaket: Vrangesundøy flerårig skjøtsel

Tiltakskategori: Skjøtsel av (tre)vegetasjon

Tiltakstype: Uttak av uønskede treslag (ikke fremmede arter)

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 7 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Flerårig skjøtelsavtale forankret i forvaltningsplanen for Flekkefjord LVO. Restaurering and opprettholde av slåttemark og kystlynghei. (F7)

Husøy og Hummerøy flerårig skjøtsel

Prioritet: 21

Navn på tiltaket: Husøy og Hummerøy flerårig skjøtsel

Tiltakskategori: Slått

Tiltakstype: Engslått

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 40 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Flerårig skjøtelsavtale forankret i forvaltningsplanen for Flekkefjord LVO. Restaurering and opprettholde av slåttemark og kystlynghei. (F 8)

Li slått - flerårig skjøtsel

Prioritet: 22

Navn på tiltaket: Li slått - flerårig skjøtsel

Tiltakskategori: Slått

Tiltakstype: Engslått

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 35 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Flerårig skjøtelsavtale forankret i forvaltningsplanen for Flekkefjord LVO. Restaurering and opprettholde av slåttemark og kystlynghei. (F-9)

Stykke skjøtsel - slått og beiting

Prioritet: 23

Navn på tiltaket: Stykke skjøtsel - slått og beiting

Tiltakskategori: Beiting og lyngbrenning

Tiltakstype: Beiting- og/eller gjerding for bufe

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 25 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Flerårig skjøtelsavtale forankret i forvaltningsplanen for Flekkefjord LVO. Restaurering og beiting, slåttemark og kystlynghei. (F 10)

Kleppa - skjøtsel

Prioritet: 24

Navn på tiltaket: Kleppa - skjøtsel

Tiltakskategori: Beiting og lyngbrenning

Tiltakstype: Lyngbrenning

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 24 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Flerårig skjøtelsavtale med grunneier for lyngbrenning. (F 11)

Bro til Daumannsholmen

Prioritet: 25

Navn på tiltaket: Bro til Daumannsholmen

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Skjøtsel i tilknytning kulturminner

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 300 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Beskrivelse av tiltaket:

Saken er 5 år gammel. Dette er et prosjekt som Flekkerøy vel har jobbet med i flere år. Saken var ferdig behandlet av VORF styret 6/16 med vedtak. Krist. kommune trenger 300.000 fra VORF. Prosjektet bro har samme utforming som den opprinnelige broen som tyskerne etablerte i sin tid i forbindelse med forsvarsanleggene. På grunn av at tegningen av broen er historisk riktig, har den en høy kostnad på ca. 1.000.000. Almenning tilgang til Daumannsholmen og andre krigsminner kommer til å bli viktig i besøksstrategien. I bestillingen er det også fokus på Kystfortet (NRK Sørlandet nettside 5 jan). Det er viktig at bestillingen er balansert og inkluderer noen tiltak for å ivareta verneverdien av forkulturminner. (OR-14)

Restaurering av Mønstremyr

Prioritet: 26

Navn på tiltaket: Restaurering av Mønstremyr

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Annen regulering av vannstand

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 205 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

38-post: Restaurering fortsetter: Del av randkanal rundt brakkmarksområdet (nordvest) må utdypes ferdig når området har satt seg (vinter/vår 2017 (25.000); Nordre kanal som var sterkt ønsket fra landbruksinteressene må utdypes (25.000); plankedam (50.000); Skjøtsel: fjerning av trær og kratt i lyngheie (35.000); fjerning av ung bjørk og kratt rundt sørlige del (15.000); Lyngbeiting med vestlandsk fjordfe (15.000); fjerning av treavfall (15.000); andre tiltak (25.000). (F-12)

Restaurering av Botnen myr

Prioritet: 27

Navn på tiltaket: Restaurering av Botnen myr

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Annen regulering av vannstand

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 25 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

38-post: Botnen - Heving av ytre dam 20 cm når området har satt seg vinter/vår 2017, for å isolere stor øy og skape grunn undervannsfjellbiotop på nordøstsiden av stor øy (manuelt) (5000). Oppmuring av indre voll manuelt vinter/vår 2017 (5 000). Maskinell utdyping av bred naturlig kanal nord for lita øy (15000). (F-13)

Restaurering av Mønst/Botnen - skjøtselsplan

Prioritet: 28

Navn på tiltaket: Restaurering av Mønst/Botnen - skjøtselsplan

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 60 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

38-post: Behov for en skjøtelsplan som klargjøre skjøtselstiltak for fremtiden slik at midler er ikke bortkast etter hoved restaureringsprosjekt er gjennomført. (F-14)

Restaurering av Mønstremyr - dokumentarfilm

Prioritet: 29

Navn på tiltaket: Restaurering av Mønstremyr - dokumentarfilm

Tiltakskategori: Restaurering

Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde(VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 30 000

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

38-post: Dokumentarfilm av Mønstremyr restaurering er nesten ferdig med midler fra 2016 (115 000), men det er noen ekstra kostnader, bl.a. pedagogisk bistand, prosess og mastring. (F-15)

Behov for sjøfugl overvåking

Prioritet: 30

Navn på tiltaket: Behov for sjøfugl overvåking

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Kartlegging av flora/fauna

Verneområde: Oksø naturreservat (VV00001682)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 0

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Overvåking er i samarbeid med Fylkesmannen som har ansvar for flerårigs overvåking for hele Agder. Behov for midler meldes inn via Fylkesmannen. Det gjelder for alle 10 sjøfuglreservatene.

Behov for verneskilt

Prioritet: 31

Navn på tiltaket: Behov for verneskilt

Tiltakskategori: Annet

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 0

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Det meldes inn behov for verneskilt for både Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord lvo. Antall skilt er meldt inn gjennom Fylkesmannen for hele Agder.

Behov for kartlegging/overvåking

Prioritet: 32

Navn på tiltaket: Behov for kartlegging/overvåking

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Kartlegging av naturtyper

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 0

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Nei
Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja
Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Det meldes inn behov for kartlegging/overvåking. Forankring i forvaltningsplanen: bevaringsmål for kystlynghei, naturbeitemark, strandeng, slåttemark og viktige skogtyper. Både Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord lvo.

Behov for ferdselsteller for Kystfortet

Prioritet: 33

Navn på tiltaket: Behov for ferdselsteller for Kystfortet

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Annen kartlegging

Verneområde: Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde (VV00002344)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 2

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Kystfortet: Forankring i besøksstrategien. Økt besøkende etter fredning av Ny Hellesund. Behov for to ferdselsteller (x2). Behov for feltmessig personalressurser fra SNO for oppsetting og drift.

Behov for ferdselstellere - Brufjell/Jettegryte

Prioritet: 34

Navn på tiltaket: Behov for ferdselstellere - Brufjell/Jettegryte

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Annen kartlegging

Verneområde: Flekkefjord landskapsvernområde (VV00002337)

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Omsøkt beløp: Kr 2

Tiltaket er videreføring av pågående prosjekt? Ja

Tiltaket har forankring i skjøtsels- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Ja

Beskrivelse av tiltaket:

Brufjell/Jettegryte: Forankring i besøksstrategien. Økt besøkende. Behov for ferdselsteller (x2). Behov for feltmessig personalressurser fra SNO for oppsetting og drift.

Vedlegg

- 📎 Kartleggingsrapport av Sitkagran 8 jan 2017.pdf (Prosjektbeskrivelse)
- 📎 CASE BRUFJELL-JETTEGRYTE.pdf (Prosjektbeskrivelse)
- 📎 Hekkehus for ærfugl.docx (Prosjektbeskrivelse)
- 📎 Beltevide slått avtale med Krist. Zoologisk forening.pdf (Prosjektbeskrivelse)
- 📎 FINAL - kystfort saksfremlegg.pdf (Prosjektbeskrivelse)

Merknad:

Bestillingen for 2017 er balansert mellom to landskapsvernområder og ti sjøfuglreservater. Budsjettet fra 2016 hadde noen få tiltak for Flekkefjord lvo. Jeg har prioritert fjerning av fremmede arter, oppstart av besøksstrategien, og prosjekter som har ikke fått oppmerksomhet på mange år. Kystfortet (en kjempe viktig krigsminne som får økt oppmerksomhet etter fredning av Ny Hellesund og hvor tiltak er kritisk for å ivareta verneverdien) og Brufjell (på grunn av sosial media) får flere og flere turister hvert år. Begge steder krever sikring for stier som i dag er farlig for turister og særlig barn. Alle disse viktige prosjekter kommer i tillegg til investering av flerårige skjøtselstiltak for mange steder. I tillegg har vi Mønstremyr restaurering.

Budsjettet fra 2016 prioriterte skjøtsel og slått. Jeg vil ikke gi inntrykk av at disse tiltakene er uviktige. Tvert imot! Å oppgi allerede igangsatt skjøtsel innebærer som hovedregel at investeringen går tapt. Men de store prosjektene er også prioritert på grunn av bekjemping av fremmede arter, besøksstrategien og sikring, og vedlikehold og tilrettelegging for å ivareta verneverdiene, og åpne disse to landskapsvernområder for allmennheten. I forhold til besøksstrategien, er Flekkefjord og Oksøy-Ryvingen helt forskjellige og krever forskjellige tiltak samt besøksstrategier.

Tusen takk.

Ettersende vedlegg per post: Nei

[sign] Maria-Victoria Solstrand for Verneområdestyret - Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord Landskapsvernområder

Leveret 10.01.2017

Unntatt offentlighet

- SAK 2016/16388
- SAK 2016/7178 (tidligere 2014/5368)
- Sak 2016/5661

Arkivsaksnr: 2016/14205-0

Saksbehandler: Maria-Victoria
Solstrand

Dato: 09.03.2017

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	ST 10/17	21.03.2017

Besøksstrategi - Prosjektplan

Vedlegg

- 1 Besøksstrategi - Forslag til Prosjektplan for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsverneområder
- 2 Besøksstrategi - Brukerundersøkelse Fase 1 - vedlegg til Prosjektplan

Forvalters innstilling

Verneområdestyret vedtar vedlagt prosjektplanen for besøksstrategien med hjemmel i Miljødirektoratets retningslinjer.

Saksopplysninger

Hjemmel:

- Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder – M-415|2015
- Planlegging og gjennomføring av brukerundersøkelser - M-416|2015
- Innfallsporter – M-417|2015
- Merkestrategi Norges nasjonalparker Miljødirektoratet – Hoveddokument 24. mars 2015 Sjøhetta
- Vedtak om oppstart – 6. des. 2017 av verneområdestyret

Verneområdestyret vedtok 6. des. 2016, oppstart av besøksstrategien for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsverneområder. Dette vedtaket om oppstart av arbeidet begynte Fase 1 – planleggingsfasen for besøksstrategien.

Neste steg i startfasen av prosessen er at det skal lages en prosjektplan. Innledningsvis bør prosjektplanen kort omtale bakgrunnen for arbeidet med besøksstrategien, hva formålet med strategien er (prosjektmål) samt definere hvem som er målgruppen for besøksstrategien.

Videre skal prosjektplanen vise hvordan arbeidet med besøksstrategien skal organiseres, hvilke referansegrupper/rådgivende utvalg som skal opprettes, og hvilken rolle de skal ha i arbeidet. Kritiske suksessfaktorer i arbeidet bør gjennomgå, f. eks. hvilke faktorer som er avgjørende for at prosessen blir god. Dersom det er behov for supplerende kartlegginger/øvrig kunnskapsinnhenting innenfor spesifikke tema, bør dette synliggjøres i prosjektplanen. Prosjektplanen skal inneholde en fremdrifts- og milepælsplan som viser møtefrekvens, informasjonsflyt mv. Prosjektplanen skal også inneholde et budsjett som viser estimerte kostnader, gjerne fordelt på de ulike fasene i besøksstrategiarbeidet.

Vurdering

Forslag til prosjektplanen finnes i Vedlegg 1. Dette dokumentet er utvidet med bruk av veiledere for besøksforvaltning fra MDir, og inneholder all informasjon MDir ønsker skal bli inkludert.

Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord Landskapsverneområder

PROSJEKTPLAN for Besøksstrategien

*Conservation is a state of harmony between men and land.
Aldo Leopold*

Forslag til Prosjektplan til behandling i Verneområdestyret
21. mars 2017

1 INNHOLD

1.1	Introduksjon	29
1.2	Hva er en besøksstrategi?	29
1.3	Målsetting og forventning til prosjektet	30
1.3.1	Prosjektmål	30
1.3.2	Forventninger	30
1.4	Målgruppen for besøksstrategien	30
1.5	Organisering av prosjektet	31
1.5.1	Prosjektansvarlig - Verneområdestyret	32
1.5.2	Prosjektleder - Verneområdeforvalter	32
1.5.3	Styringsgruppe	32
1.5.4	Prosjektgrupper	32
1.6	Kunnskapsinnhenting	32
1.6.1	Naturtyper, flora og fauna	32
1.6.2	Sårbare naturverdier	32
1.6.3	Reiselivet i verneområdet og randsonen	33
1.6.4	Kultur- og krigsminner	33
1.6.5	Den besøkende – lokalt, nasjonalt, og internasjonalt fokus	33
1.6.6	Annen relevant informasjon	33
1.6.7	Sammenstilling og situasjonsanalyse	33
1.7	Styrking av reiseopplevelse gjennom digitale media tjenester	34
1.8	Kompetansebehov	35
1.9	Tidsplan og milepælsplan for delmål underveis i prosjektet	36
1.10	Budsjett (estimert) for hele prosjektperioden	37
1.11	Oppfølging og kontroll	38
1.12	Kritiske suksess faktorer	38

1.1 Introduksjon

Oksøy-Ryvingen (O-R) og Flekkefjord (F) landskapsverneområder (ORF) ligger i Agder fylke, langs Norges sørkyst. Oksøy-Ryvingen dekker tre kommuner – Kristiansand, Søgne og Mandal. Flekkefjord LVO ligger i Flekkefjord kommune. De to landskapsverneområdene har et felles verneområdestyre (VORF) med fem styremedlemmer – et medlem fra hver kommune, og et fra fylkestinget. En verneområdeforvalter er ansatt av Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder for å forvalte begge verneområdene.

Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsverneområder har som formål:

Oksøy-Ryvingen: § 2. Formål

Formålet med Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene.

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Flekkefjord: § 2. Formål

Formålet med Flekkefjord landskapsvernområde er å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.

Disse to verneområdene bevarer et variert utvalg av natur- og kulturlandskap. De verneområdene er ikke bare viktig for naturvern, men også for kulturarv, velvære, turisme, utdanning og regionale økonomier.

Siden det er et felles styre og en felles verneområdeforvalter, gjelder denne prosjektplanen for både Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsverneområder.

1.2 Hva er en besøksstrategi?

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet.

Visjonen for besøksstrategien skal ha sitt utgangspunkt i å finne balansen mellom følgende elementer:

- Bidra til gode opplevelser for den besøkende
- Bidra til lokal verdiskaping
- Bidra til å ivareta og øke verneverdiene

Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, osv.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, øke besøkende og lokal verdiskaping, slik at en oppnår størst mulig utbytte for alle tre elementer. Besøksstrategien inneholder mål, føringer, strategier og tiltak for å sikre at alle som har lyst kan nyte godt av disse verneområdene, og at verneverdien sikres for fremtidige generasjoner.

1.3 Målsetting og forventning til prosjektet

Det er en ny forståelse av verneområder. De kan ikke behandles som "øyer", men må forvaltes i en større sammenheng. For å lykkes, betyr det å forstå sammenhengen mellom natur og kultur.

Healthy landscapes are shaped by human culture as well as the forces of nature. Rich biological diversity will coincide with cultural diversity and conservation cannot exclude those who are living closest to the natural resources (Brown and Mitchell 2000).

Landskapsverneområder er et landskap hvor mennesker og natur lever i balanse. Besøksstrategien vil støtte og fremme bærekraftig ressursbruk, samt støtte bevaring av kulturarven.

1.3.1 Prosjektmål

- Ivareta verneverdiene og øke kunnskapen om hensikten med vern
- Øke forståelsen og respekt for vern og verneverdiene hos innbyggere, reiselivsaktører og besøkende.
- Legge til rette for bedre samhandling lokalt og regionalt mellom reiselivsaktører, destinasjonsselskap og forvaltningsmyndighet.
- Ta i bruk merkevarestrategien.
- Skape en rikere opplevelse for besøkende som belyser denne spesielle sammenhengen mellom mennesker, kulturarv og naturen i landskapsverneområder.

1.3.2 Forventninger

- Besøkende til Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsverneområder vil få en utrolig spesiell opplevelse med høy kvalitet, og godt gjennomtenkt besøksstrategi og kommunikasjonsplan.
- Besøkende vil lære hvordan folk og naturforhold har produsert natur- og kulturlandskap med høy estetisk, økologisk, biologisk mangfold og kulturelle verdier, og som beholder integriteten.
- Besøksstrategien vil bygge opp en felles forståelse og verdsettelse, og derved oppmuntre til felles ivaretagelse.
- Besøksstrategien vil sikre at bruken av områdene er bærekraftig, for fremtidige generasjoner.
- Besøksstrategien vil belyse de sosiale, økonomiske og kulturelle fordelene av landskapsverneområdene for lokalsamfunnet.

1.4 Målgruppen for besøksstrategien

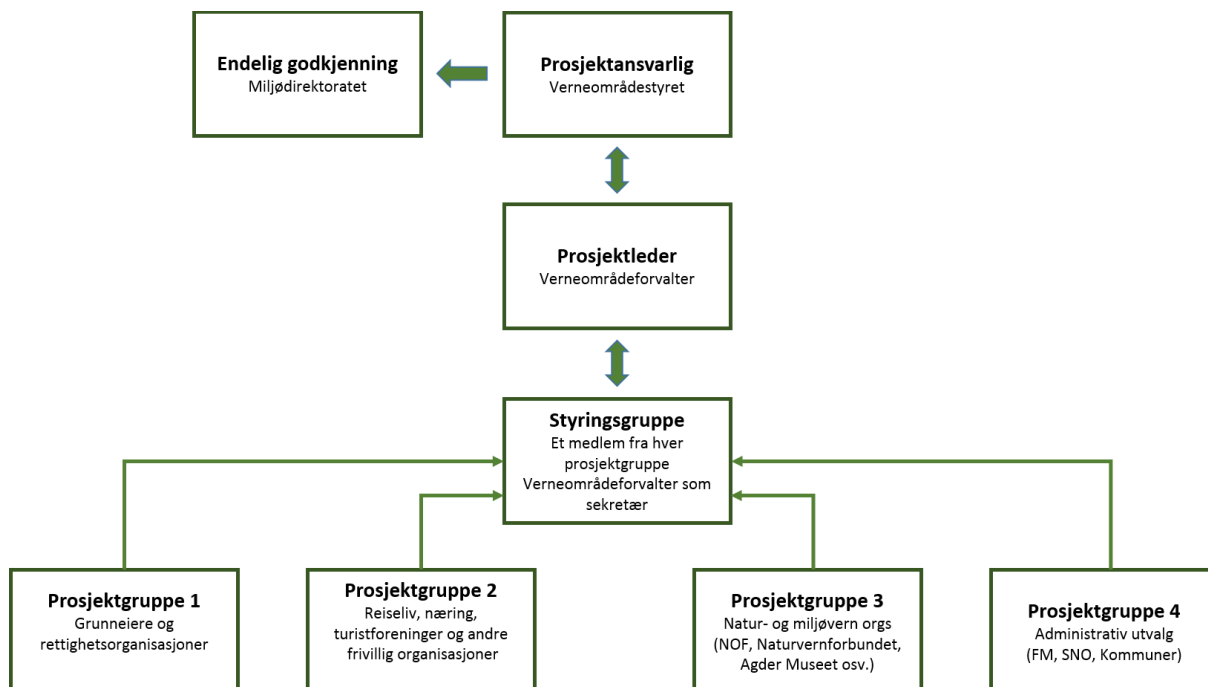
Effektiv besøksforvaltning forutsetter at forvaltningsmyndigheten ser verneområdet i sammenheng med områdene rundt. Det er særdeles nødvendig å samarbeide med forvaltningsmyndigheter utenfor verneområdet, særlig i randsona.

Besøksstrategien har viktige aktører både i det private og i de offentlige sektorene. Utviklingen av besøksstrategien og sluttproduktet blir sterkere med flere som føler eierskap, dersom prosessen med utarbeiding tar vare på ulike synspunkter av alle interessenter. Målgruppen for arbeidet derfor inneholder:

1. Grunneiere og rettighetshavere i Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsverneområder, og i randsoner.
2. Reiselivsorganisasjoner, destinasjonsselskap og turistforeninger – lokalt og regionalt
3. Næringsbedrifter - lokalt og regionalt
4. Frivillige organisasjoner innen friluftsliv, naturvern, jakt og fiske, og velforeninger
5. NGOs – f. eks. naturvernforbund, Norges ornitologiske forening
6. Forsknings- og andre faginstitusjoner (Agder museum, Universitetet i Agder osv.)
7. Kommuner i Aust- og Vest-Agder
8. Fylkesmannen og Fylkeskommunen i Aust- og Vest Agder
9. Lokalbefolkning
10. Turister fra Norge
11. Turister utenfor Norge
12. De som ønsker å benytte seg av verneområdene men har utfordringer, f. eks. funksjonshemmede osv.

Besøksstrategien reflekterer en visjonær og pro-aktiv tilnærming, med formål om å øke besøkende og verneverdien for fremtidig bruk. Et grunnleggende prinsipp for å lykkes, er at alle interessenter bidrar med partnerskap og har en samarbeidsvilje tilnærming. Prosjektplanen for besøksstrategien er bygget på samarbeid mellom fire prosjektgrupper som skal bidra aktivt i hele prosessen. Disse fire prosjektgruppene representerer grunneiere, reiseliv, næring, turistforeninger, frivillige organisasjoner, natur- og miljøvern organisasjoner, og administrative organisasjoner.

1.5 Organisering av prosjektet

1.5.1 *Prosjektansvarlig - Verneområdestyret*

Mandat: VORF er eier, og er juridisk ansvarlig for prosjektet, med hovedansvaret for prosess og utarbeidelse av besøksstrategien.

1.5.2 *Prosjektleder - Verneområdeforvalter*

Mandat: Ansvarlig for planlegging, gjennomføring og utarbeidelse av besøksstrategien. Administrativt ansvarlig for tidsplan, og er sekretær for styringsgruppa.

1.5.3 *Styringsgruppe*

I styringsgruppe er det et medlem fra hver prosjektgruppe, pluss verneområdeforvalter som har hovedrollen som sekretær. Disse medlemmene vil ha ansvar som leder for hver sin gruppe, og vil ha hovedansvar for kommunikasjon mellom sin prosjektgruppe og styringsgruppe.

Mandat: Å samle inn resultatene fra prosjektgruppens arbeid, for utvidelse av besøksstrategien. Overordnet ansvar for å sikre gjennomføring av prosjektgruppas mandat, og for å identifisere mulige brukerkonflikter mellom besøksstrategien og ivaretagelse av verneverdiene.

1.5.4 *Prosjektgrupper*

Prosjektgruppe 1 – Grunneiere og rettighetshavere

Prosjektgruppe 2 – Reiseliv, næring, turistforeninger og andre frivillige organisasjoner.

Prosjektgruppe 3 – Natur- og miljøvern og forsknings organisasjoner (Norges ornitologiske forening, naturvernforbundet, Agder museet, universitetet, osv.)

Prosjektgruppe 4 – Administrativt utvalg – Kommuner, Fylkesmannen, Fylkeskommune

Mandat: Å representere hver sin gruppes interesser og legge frem mål, strategiske hovedgrep og tiltak for besøksstrategien, slik at alle interessenter er representert på en balansert måte.

1.6 **Kunnskapsinnhenting**

Kunnskapsinnhenting inkluderer kartlegging av følgende:

1.6.1 *Naturtyper, flora og fauna*

- Nødvendig med observasjoner og erfaringer ute i feltet. I tillegg, innhenting av eksisterende kunnskap og identifisering av mangel på kunnskap.
- Totaloversikt over sensitive arter og viktige funksjonsområder (hekke- ynglelokaliteter, oppvekstområder).

1.6.2 *Sårbare naturverdier*

- Viktig at det legges til rette for friluftsliv i samspill med naturmiljøet. Følge med på hvordan naturverdiene utvikler seg over tid.
- Hvilke naturverdier som er spesielt sårbare i forhold til friluftsliv og ferdsel. Hvor sårbart et område er henger sammen med både egenskapen til en naturressurs, og hvordan påvirkningen foregår.

- En art kan for eksempel være sårbar i hekke- og yngletiden, men ikke resten av året.
- Tilsvarende kan en vegetasjonstype være spesielt sårbar dersom det er mye ferdsel i området i fuktige perioder.
- Analysere kunnskapen – sårbare områder, sesongvariasjoner og framtidsscenarioer.
- Det er forskjell på hvor mye besøk de ulike verneområdene tåler. Det pågående arbeidet med kunnskapsinnhenting skal si noe om hvor man ønsker besøkende, og anslå et bærekraftig antall for besøkende.

1.6.3 Reiselivet i verneområdet og randsonen

- Oversikt over næringens aktivitet, planer og prosjekter – dialog med næringen.
- Organisasjonskart som viser reiselivsorganisasjoner og bedrifter rundt.
- Sentrale reiselivsbedrifter og deres aktiviteter, planer og prosjekter knyttet til området.
- Kunnskap om reiselivsstrategier, regionale planer, prosjekter med målsettinger og tiltak som berører verneområdet.
- Kartlegge verneområdet som turistattraksjon. Å forstå verneområdets attraksjonskraft og posisjon i det stedlige reiselivsproduktet er helt nødvendig i utviklingen av besøksstrategien.

1.6.4 Kultur- og krigsminner

- Kulturminner kan ha en stor attraksjonsverdi, men samtidig være sårbare for bruk og slitasje (sårbarhetsanalyse).
- Historisk bruk av områdene – lydfiler, video, fotografier og skriftlig dokumentasjon må innhentes for bruk i kommunikasjonsplanen.

1.6.5 Den besøkende – lokalt, nasjonalt, og internasjonalt fokus

- De som bruker området i fritidssammenheng, samt tilreisende som besøker verneområdene.
- Besøksregistrering med bruksundersøkelse (selvregistreringskasser og ferdselstellere): antall besøkende, hvem de er, hvor kommer de fra, aktivitetsinteresser, hva de ønsker, hva slags turistopplevelse ønsker de, utfordringer med å besøke verneområdene (båt tjenester, tilrettelegging)
- Interesse for pakkereise langs sørkysten.
- De lokale innbyggerne som ikke besøker– å finne ut hvor utfordringene ligger

1.6.6 Annen relevant informasjon

1.6.7 Sammenstilling og situasjonsanalyse

Etter at sluttrapportene er ferdige fra kunnskapsinnhenting, skal det skje en sammenstilling og situasjonsanalyse. Dette kombineres med sluttrapportene fra hver prosjektgruppe.

Sluttrapportene blir brukt av styringsgruppe for å utvikle besøksstrategien.

1.7 Styrking av reiseopplevelse gjennom digitale media tjenester

Anbefalingen fra Snøhetta er at merkevaren bør ha sin egen nettløsning, som kan utvikles spesielt for målgruppen, med et budskap som inviterer til besøk, og som er tilrettelagt både med besøksinformasjon og faktainformasjon. Dagens løsning er ikke godt nok tilrettelagt for kommunikasjon, rettet mot besøkende og brukere.

Under kommunikasjonsplanen som er en del av besøksstrategien, blir det laget en nettside for å tiltrekke besøkende, brosjyrer med kart, skilting og informasjonsplansjer, et besøkssenter, etablering av utkikkspunkt og innfallsport.

I tillegg, blir det en ekstra innsats og fokusering på informasjonsdeling på grunn av kulturlandskap. Kultur- og krigsminner er en kjempe viktig del av landskapverneområdenes kulturarv. Det er et ønske for en mobil app tilknyttet til GPS, som besøkende kan bruke for å få informasjon av området på mobilen. Digitale media tjenester kan supplere besøket med en app knyttet til GPS-posisjonen, som kan gi dem underholdende fakta mens de går på stier. Av spesiell interesse her vil være ulike krigsminner, og kulturminner. Uthevet i Oksøy-Ryvingen ville bli Kystfortet i Søgne kommune, i forbindelse med turister som besøker fredet Ny Hellesund. I Flekkefjord blir det Gården Li og vikings graver. Appen kan også linke turister med mulige transport løsninger for å nyte skjærgården.

Historiske foreninger og andre som har kunnskap om hvordan området var i bruk i fortiden, blir invitert til å bidra til en slik app. En slik mobil app vil uten tvil øke opplevelsen for de besøkende. Historien bak Kystfortet fra andre verdenskrig og viking graver er bare begynnelsen.

Med støtte fra reiselivsaktørene og destinasjonsselskap, kan opplevelsen begynne med planlegging av turer på nettet, bruk av mobile applikasjoner for å veilede besøkende, og for å dele opplevelser via sosiale medier.

En del av denne planen blir å koble til andre aktiviteter i nærheten, f. eks. sommer festivaler, og til andre attraksjoner – f. eks. oppmuntre besøkende til å utforske ikke bare Flekkefjord, men besøke Magma Geopark, utforske krigsminner av Oksøy-Ryvingen, og den ny marine nasjonalpark - Raet. Ved hjelp av en digital plattform, kan det skapes turist pakker fra noen få dager til en uke. Koblet sammen med reiselivstjenester, kan turister oppfordres til å utforske hele den sørlige kysten.

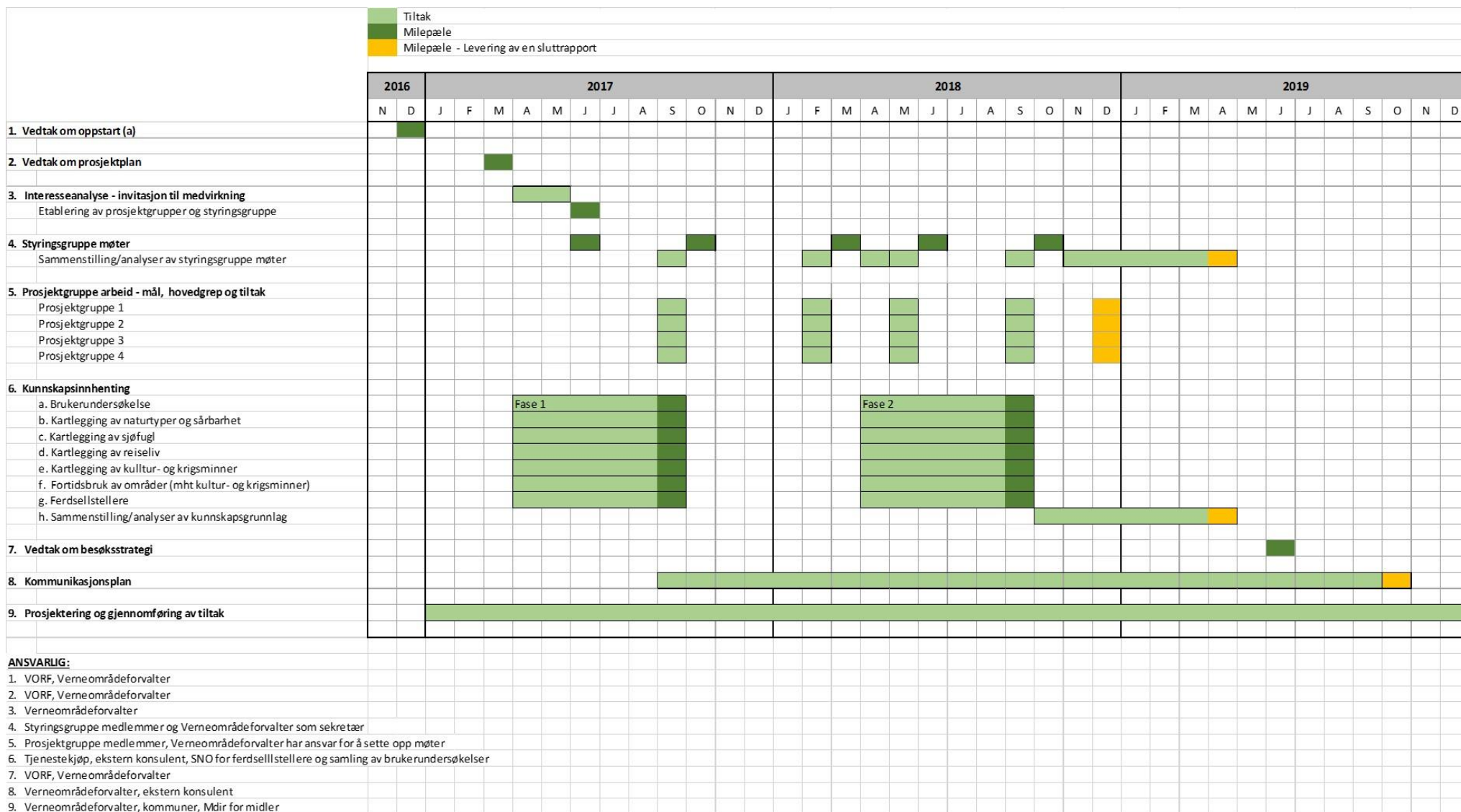
Bruken av kart gir god oversikt over geografisk beliggenhet, og ikke minst relasjonen mellom landsby, utkikkspunkt og innfallsport. En nettside kan også gi klare referanser til losji, transport, og andre aktiviteter i nærheten.

1.8 Kompetansebehov

- **Kunnskapsinnhenting:** Det krever tjenestekjøp for kartlegging av naturtyper og sårbarhet, reiseliv, og sjøfugl i begge landskapsverneområder.
- **Brukerundersøkelse:** Det krever oversettelse av begge spørreskjemaer (O-R og F har forskjellige). For fase 1, blir det fem språk – engelsk, norsk, tysk, spansk og fransk. Basert på responsen i 2017, kan det hende at fase 2 inkludere flere språk. I tillegg, krever det tjenestekjøp for statiske analyser.
- **Kommunikasjonsplan:** Kompetanse behov for ekspertise innen IKT og mobil app utvikling, nettside utvikling, grafisk design hjelp og kunnskapsinnhenting om historiske fakta om fortidsbruk.

1.9 Tidsplan og milepælsplan for delmål underveis i prosjektet

1.10 Budsjett (estimert) for hele prosjektperioden

	2017	2018	2019
Oppstart, invitasjon til medvirkning	10.000		
Kartlegging av naturtyper og sårbarhet ¹ (40.000 x 2)	80.000	80.000	
Kartlegging av sjøfugl ^a (40.000 x 2)	80.000	80.000	
Kartlegging av reiseliv ^a (40.000 x 2)	80.000	80.000	
Brukerundersøkelse (selvregistreringskasser og oversettelse)	60.000 ² (fase 1)	20.000 ³ (fase 2)	30.000 ⁴
Styringsgruppe møter (x5 x 8.000 kr)	16.000	32.000	
Prosjektgruppe møter (x20 x 8.000 kr)	32.000	128.000	
Utarbeidelse av besøksstrategien		50.000	50.000
Kommunikasjonsplan: - Informasjonsplansje, brosjyre, kart og innfallsport - Digital media tjenester ⁵	150.000	200.000 200.000	300.000 100.000
Total årlig beløp	508.000	870.000	480.000
Tilrettelegging ⁶	(?)	(?)	(?)

TOTAL BELØP er et estimat på 1.858.000. -kr + tilrettelegging
Merknader

¹ Tjenestekjøp – 40.000 (x2) – kartlegging for både O-R og F

² 30.000 for O-R (10 kasser pluss oversettelse til tysk, fransk og spansk) og 30.000 for F (10 kasser pluss oversettelse til tysk, fransk og spansk) De to lvo's krever forskjellige spørreskjemaene.

³ Fase 2 mest sannsynlig krever modifikasjoner til spørreskjemaer.

⁴ Tjenestekjøp for analyser

⁵ Nettside, Mobil app tilknyttet til GPS, manustjeneste for lyd og tekst filer.

⁶ Tilretteleggingskostnader må regnes ut i samarbeid med kommunene, men estimat er ca. 500.000 -700.000 for hvert år - 2017, 2018, og 2019. Mest på grunn av at begge lvo's er avhengig om brygger og toaletter for folk å nyte skjærgård.

1.11 Oppfølging og kontroll

Verneområdeforvalter som prosjektleder, har ansvaret for planlegging av møter for styringsgruppe og prosjektgruppe. Verneområdeforvalter vil sikre tidsriktig levering av avtalte rapporter.

Alle aktiviteter, rapporter, planer og møtereferater under besøksstrategien blir lagt ut på nettside (nasjonalparkstyre.no).

Et viktig prinsipp i arbeidet med besøksstrategien er at dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt. Alle som er involvert i utvikling av besøksstrategien må sørge for at dette prinsippet opprettholdes i arbeidet.

1.12 Kritiske suksess faktorer

- Økonomisk støtte for besøksstrategien fra MDir
- Vel gjennomtenkt kommunikasjonsplan og økonomisk støtte fra MDir for en slik plan.
- Kvaliteten av kunnskapsinnhenting
- Forpliktelse og en bestemt tilnærming for medvirkning og gjennomføring av prosjektmål, fra alle parter som er valgt til å delta i en prosjektgruppe eller styringsgruppe
- Tidsforbruk til verneområdeforvalter

BRUKERUNDERSØKELSE

Fase 1

1 INTRODUCTION

For å begynne med brukerundersøkelsen, vil 20 selvregistreringskasser bli plassert ute i landskapsvernområder. 10 i Flekkefjord, og 10 i Oksøy-Ryvingen.

For Fase 1, vil et spørreskjema bli laget og være tilgjengelig i 5 forskjellige språk – Norsk, Engelsk, Tysk, Fransk og Spansk.

Spørreskjemaet vil ha et kart som viser hele landskapsvernområdet, derfor vil Flekkefjord og Oksøy-Ryvingen ha sitt eget. Det er forventet at selvregistreringskasser og spørreskjemaer blir klare og plassert ute i LVOs ikke senere enn i **slutten av april 2017**.

For Fase 1, er steder valgt som er representative av naturtyper og naturlandskap, kulturlandskap og krigsminner. I tillegg, er de meste populære stedene besøkende har valgt selv tatt inn. For å få tilbakemelding fra folk som har utfordringer med å komme seg ute i skjærgården eller besøke landskapsvernområder, blir noen selvregistreringskasser satt opp i forbindelse med festivaler, eller andre sommer arrangementer.

2 FLEKKEFJORD LANDSKPASVERNOMRÅDE

Tre steder er valgt for ferdsellstellere i Flekkefjord LVO. Brufjell, Gården Li, og Hågåsen.

2.1 BRUFJELLHÅLENE PÅ ÅNA-SIRA - JETTEGRYTE

Brufjellhålene på Åna-Sira ligger ytterst i havgapet. Turen til selve hålene er en opplevelse i seg selv, i vakkert kulturlandskap midt i verneområdet. Selve Brufjell er et fantastisk utsiktspunkt og turen går også innom rullesteinstranda Sandviga. Uansett er det selve Brufjellhålene som er den store «reason to go». Motivet inni den største grotta har blitt forevige utallige ganger, og spres viralt i stort omfang. Pga dette har plassen opplevd en enorm økning i antall besøkende de seneste årene. Det må legges til rette for at de besøkende kan parkere, gå på toalettet og også bli godt informert om turen før de legger i vei. Sikringen av den «siste etappen» ned til Brufjellhålene er også mangelfull og her er man avhengige av å få opp bedre løsninger.

LOKALT OG REGIONALT SAMARBEID MED REISELIVSAKTØRER ER ALLEREDE I GANG

Smaabyen Flekkefjord jobber med reisemålsutvikling i Flekkefjord kommune. Kommunen er en vesentlig finansiell bidragsyter sammen med ca 140 medlemsbedrifter i Flekkefjord. Smaabyen Flekkefjord har fått mandat fra Flekkefjord kommune til å være motoren for utvikling av kommunens fire definerte turistfyrtårn: Hollenderbyen (gamlebyen i Flekkefjord), Jettegrytene på Brufjell («Brufjellhålene»), skinnesykling på Flekkefjordbanen og øyparadiset Hidra. I tillegg jobber Smaabyen Flekkefjord med lokale aktører for å etablere bobilcamping, serveringsfasiliteter og andre overnattingsalternativer.

Se <http://www.smaabyenflekkefjord.no/topp10/> for mer informasjon om turistfyrtårnene.

«På bakgrunn av økningen i antall besøkende de seneste årene ser vi for oss at Brufjellhålene kan bli et regionalt viktig turistfyrtårn. Vi har god dialog med Audun Rake i Lysefjorden Utvikling (Prekestolen, Kjeragbolten) med tanke på felles markedsføring og en egen rundreiseopplevelse med Kjeragbolten, Prekestolen og Brufjellhålene. Audun vil også være en viktig sparringspartner i videre utvikling av Brufjellhålene. Vi har også etablert et godt samarbeid med Maria-Victoria Solstrand som er verneområdeforvalter hos Fylkesmannen. Vi har en felles forståelse om at utviklingen av Brufjellhålene må være i tråd med verneområdebestemmelsene, og bærekraft er en forutsetning for videre utvikling. Visit Sørlandet, Nordsjøvegen, Magma Geopark og Lister Friluftsråd fremhever også Brufjellhålene som den viktigste attraksjonen i regionen, og med rett besøksstrategi vil denne attraksjonen kunne få positive, samfunnsmessige ringvirkninger i årene som kommer.»

2.2 GÅRDEN LI

På Gården Li kan man oppleve sørlands kystkultur og bo i våningshuset på en gammel gård. Gården driftes av Flekkefjord og Oplands Turistforening (F.O.T.). I samarbeid med Lister Friluftsråd er også Gården Li en del av Kystled Lister.

Både våningshuset og stegeløa ble totalrenovert i 2009 og holder svært enkel, men god standard. Gården Li en ubetjent turistforeningshytte. Dvs. at man må ta med mat selv. Det er ikke innlagt

vann. Vann hentes i bekk ved våningshuset. Vannet er ikke testet og siden det er mye sauer på beite i området, anbefales det å koke vannet før det drikkes. Det er solcellepanel slik at man får lys på mørke kvelder. Ta likevel med hodelykt og stearinlys. Gassovn til matlaging og vedovn til oppvarming (ta med fyrstikker i tilfelle). For overnatting er det dyner og hodeputer, men man må ta med lakenpose eller sovepose. WC i tilknytning til våningshuset.

Gården Li består av to bygg; våningshuset (hovedhuset) og stegeløa.

Våningshuset er ett soverom i første etasje med en køyeseng (2 sengeplasser), samt loft med madrasser og dyner. Totalt er det 20 sengeplasser i våningshuset. I stegeløa er det plass til en klasse på 30 elever.

Adkomst: Gården Li kan besøkes til fots eller i båt. De som velger sjøveien legger til ved kaia på Dåtlandstrand og følger stien opp gjennom trolsk edellauskog til gården som ligger i fjellsiden. Det tar om lag 15 minutter å gå. De som ankommer i bil kan parkere på Fidsel (innkjørsel fra rv. 44 på Kvanvik) og spasere rundt en time (3 km) i relativt lett turterreng. Stien er godt merket fra Fidsel.

Fasiliteter: FOT har laget en Via Ferata med 112 fester og taubane på Dåtlandstrand. I våningshuset er det klatreutstyr til 10 personer som benyttes dersom man ønsker å prøve seg på Via Ferataen.

Ved Dåtlandstrand er det også 4 kajaker; 2 voksenkajaker og 2 barnakajaker. Det er også tilhørende flytevester og padleårer.

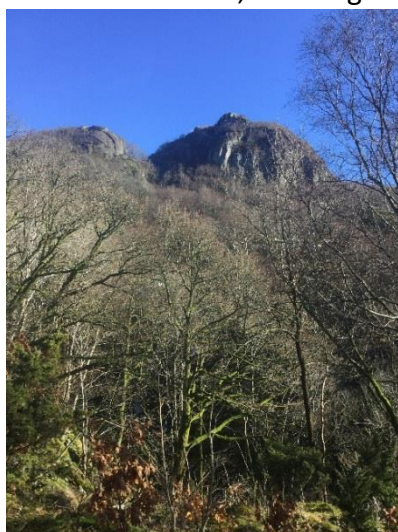

Av sikkerhetsmessige grunner er det kun spruttrekk til voksenkajakkene.

Til Li kan man komme langs sti fra P-plass ved Fidsel (Kvanvik) RV 44. Turen tar ca 1 time + i noe kupert terreng. Etter ca en km deler stien seg og man kan gå enten over gården Kleppe, eller gården Dåtland. Går man over Kleppe kommer man ca halveis til en plass/hule som heter GYRA. Skal visstnok ha vært huleboer plass i gamle dager. Går man stien over Dåtland kommer man til en plass som heter GRAVA. Ifølge sagnet skal to menn ha drept hverandre der i forbindelse med en grensetvist.

Det må nevnes at det fra Fidsel også går sti over Mønstermyrvarden/Vardefjell (375 m). Herfra er det en svært god utsikt til alle kanter, og da særlig havet og Listalandet. Fra denne toppen kan man gå egen sti over Kleppe til Li.

Man kan også komme til Li på sti som starter ved gården Itland. Gangtiden er her også om lag en time+. På veien ut kan man ta en avstikker til Kjørsfjellet (281m), med en fantastisk utsikt over Hidrasundet, Hydra og Listalandet.

Rett over gården Li ligger Kongsfjellet. Her er det rester etter gravrøyser som trolig stammer fra Steinalderen, og man antar at det er en lokal høvding/Konge som er gravlagt her.

Over Li ligger også gården Kleppe, som består av to bruk. Det ene bruket er restaurert og eier (Roar Svindland) driver med sau og storfe som går ute hele året. Eier av det andre bruket (Ole Geir Reistad) driver med geit. Dyreholdet er et positivt innslag i naturen som de besøkene/turistene setter pris på. Utfordringen til FOT er å holde de utenfor innmarken som blir slått etter gjeldende skjøtselsplan.

I tillegg til ovennevnte stier kan man jo også komme sjøveien, til Dåtlandsstrand. Herfra er det ca 15 min gange opp til Li.

I tillegg til selve gården Li med hovedhuset og Stegeløa har FOT fra 2017 fått disponere for utleie en hytte nede i Dåtlandsstrand som eies av Flekkefjord kommune. Her kreves det litt vedlikehold før man starter utleie. Men den vil helt sikkert bli populær da den ligger ved sjøkanten. Her vil det være muligheter for fiske og allslags vannaktiviteter. Så hele området og da særlig Li og Dåtlandsstrand er et eldorado for friluftaktiviteter samt nærhet til naturen.

2.3 HÅGÅSEN

Her er det masse ruiner, huler og andre etterlevninger etter de ca 100 tyske soldatene som hadde tilhold her under den andre verdenskrig. I tillegg har det vært historiske sjøslag her under Napoleonskrigen, og funn fra vikingtid. Utsikten er slående og toppen(e) er gresskledd pga et levende kulturlandskap. Hydra har i dag ca 550 fastboende, og opplever en stor tilstrømning av turister i sommermånedene.

Mange har hytte på Hydra og det er også en populær destinasjon for dagsturister fra regionen. Hydra har to uthavner (Rasvåg og Kirkehamn) med en rik historie.

Disse er med i et nytt uthavnsprosjekt i Vest-Agder Fylkeskommune (<http://www.vaf.no/aktuelt/ambisioes-maalsetting-for-uthavnene/>). Hydra har kanskje den beste restauranten i regionen (www.kongshamn.no) og et rikt kulturlandskap som holdes ved like, takket være sauehold. Det finnes også flere nisjebutikker, badeplasser, småøyer med nye landingsbrygger og selvfølgelig gode fiskemuligheter, turstier og vill og vakker natur. Den største attraksjonen på Hydra er nok likevel Hågåsen, som troner majestetisk over Kirkehamn.

Se <http://www.smaabyenflekkefjord.no/hidra-1> for mer om Hydra.

Hydra er kanskje det fyrtårnet med størst utviklingspotensial, og Smaabyen Flekkefjord kommer til å ha et spesielt fokus på å utvikle dette fyrtårnet i årene som kommer:

1. To omfattende skiltprosjekt skal ferdigstilles i 2017
 - 11 skilt spredt rundt på øya med info om de beste stiene og generell info om butikker, restauranter, badeplasser, bobilcamper osv. Dette prosjektet er ferdig på forsommeren 2017.
 - Kultursti på Hågåsen med elleve skilt spredt rundt på fjellet. Historier, skisser og bilder fra andre verdenskrig, Napoleonskrigen og andre historier. Dette prosjektet skal være ferdig til sommeren 2017.

2. Hågåsens Venner ble stiftet rett før jul med formål om å utvikle Hågåsen. Det skal også avholdes et stort arrangement på Hågåsen 19. juli 2017: «Horisont Hågåsen» hvor Vamp er headliner. Dette arrangementet er i regi av Hågåsens Venner, og arrangementet kommer til å bli en årlig happening. Se: <http://www.smaabyenflekkefjord.no/horisont-hgsen/#manifest> for mer info om planlagte tiltak av Hågåsens venner og «Horisont Hågåsen».

3 OKSØY-RYVINGEN LANDSKPASVERNOMRÅDE

Tre steder er valgt for ferdsellstellere i Oksøy-Ryvingen LVO: Høyfjellet, Kystfortet og Ryvingen.

3.1 FLEKKERØYA - HØYFJELLET

Høyfjellet ligger riktignok utenfor landskapsvernområdet (650 meter), men er likevel et naturlig utgangspunkt for besøk i området. Høyfjellet ligger lett og naturlig tilgjengelig, kort vei fra tunellmunningen på Flekkerøy. Høyfjellet har god adkomst og gode parkeringsmuligheter. Fra Høyfjellet er det etablert turveier ut i landskapsvernområdet.

Selve Høyfjellet ligger 57 meter over havet og er et godt utkikkspunkt for de store friluftsområdene og til landskapsvernområdet på Flekkerøy. På Høyfjellet ligger det et stort bygg som kommunen kjøpte av forsvaret da de avviklet den militære aktiviteten i området. I bygget er flere lag- og foreninger samlokalisert og det er også plass til en utstilling og informasjon knyttet til verneområdet.

Kommunen som eier av bygget og de øvrige foreningene som er leietakere ønsker verneområdeforvaltningen velkommen til sambruk av bygg og uteområder. Bygget er oppført av forsvaret men eies nå av Kristiansand kommune. Bygget ligger på en egen eiendom fradelt fra den store eiendommen som Miljødirektoratet eier og som forvaltes av Kristiansand kommune som et friluftsområde.

Utsikten fra toppen ute i skjærgård er upåklagelig og kan danne et naturlig utgangspunkt for besøk i landskapsvernområdet.

Området har gode parkeringsmuligheter, også for bus

God utsikt fra Høyfjellet, 360 grader.

3.1.1 Universell utforming

Turveiene (markert med rød-, grønn- eller svart linje på kartet i forvaltningsplanen) er tilgjengelig for rullestolbrukere. (enkelte bakker er riktignok litt bratte, men elektrisk rullestol håndterer dette.

De nye toalettene er også tilpasset HC.

3.2 KYSTFORTET PÅ HELGØYA

På Helgøya i Søgne kommune er det blitt bevart et krigshistorisk landskap rundt det som en gang var det tyske hærkystfortet HKB 21./979 Ny-Hellesund. Kystfortet ligger innenfor landskapsvernområdet Oksøy – Ryvingen. Krigsminnene blir vedlikeholdt av den frivillige foreningen Forsvarshistorisk forening i Kristiansandsregionen.

Helgøya får hvert år i sommerperioden et stort antall besøkende bosatt i Kristiansandsområdet, men også en stor andel utenfor Agderregionen. Helgøya har to kaianlegg for småbåter ved Olavssundet og «tyskerbrygga». På begge steder er det satt opp sanitæranlegg og steder for grilling. Helgøya er også forbundet til Høllen på fastlandet med en helårsrute operert av Høllen båttruter.

Forsvarsinstallasjonene på øya er et naturlig trekkplaster, her er det mulig for de besøkende å gå rundt i fjellanlegg, løpegraver og se på kanoner og annet utstyr som ennå

*Kommandobunkeren med de to karakteristiske Helleverdene
(rekonstruert etter krigen)*

står i stilling. Anlegget er godt kjent i utlandet og figurerer hyppig i forskjellige tidsskrifter og bøker.

Fra toppen av kommandobunkeren ved de to Hellebardene er det mulig å se hele skjærgården mellom Flekkerøy i øst til Uvær i vest.

På Helgøya kan man se hele oppbygningen til et tysk kystfort fra krigen. I to kasemattbunkere står det montert 10,5 cm franske feltkanoner og en tilsvarende tredje kanon står i en åpen stilling. I tillegg står det også satt ut en panservernkanon og luftvernkanon på kystfortet. Øst på kystfortet hadde tyskerne en bunker og standplass for lyskaster. Bunkeren som er den eneste av sitt slag i Norge skulle sikre lyskasteren mot fiendtlig beskytning. Hallen hvor lyskasteren skulle stå er stor nok til å romme en lyskaster med en diameter på 150 cm. I dag står lyskasteren på sin standplass beskyttet av et overbygg. De besøkende kan også se på grunnmurene etter mannskapsforlegningene, den største grunnmuren stammer fra messebygget som ligger langs stien opp fra Olavssundet.

For de som er utstyrt med lommelykter er det mulig å besøke tre store underjordiske anlegg som er forbundet med kanonstillinger og andre installasjoner.

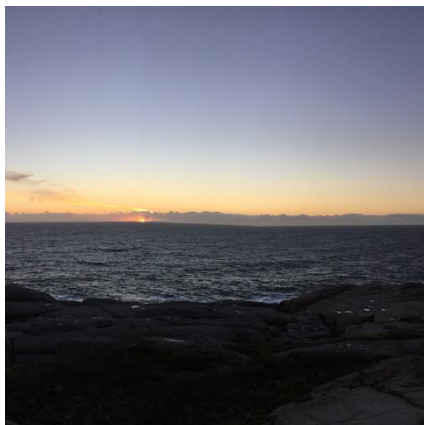

I tillegg er det en rekke mindre fjellanlegg spredt utover på øya.

Den beste måten å besøke kystfortet på, er med båt til brygga i Olavssundet eller til "Tyskerbrygga" i Kilen på øyas østside. Her er det satt opp info-tavler med kart og flerspråklig tekst. Her kan man laste ned en offentlig info-tavle over fortet.

Høllen Båtruter trafikkerer strekningen Høllen - Ny-Hellesund flere ganger daglig.

3.3 RYVINGEN

En større holme i den ytre skjærgård i Mandal kommune. På toppen av holmen er det fyrstasjon med flere omkringliggende bygninger. Før automatiseringen av fyret var disse boliger for de ansatte på fyret. Dette området er gjerdet inn av en høy mur. En kjerrevei leder ned til et toalett, en sjøbu og kaianlegg.

Foreningen Ryvingens Venner står i dag for utleie i forbindelse med overnatting og arrangementer.

Sammen med en elevgruppe fra Vassmyra Ungdomsskole tar de seg av mye av vedlikeholdet. Bryggeanlegget er noe variert i alder og utførelse. Den eldre delen er steinsatt,

mens den nye er i betong med fremkant i tre. Her er en rampe felt inn i brygga for å øke tilgjengeligheten.

Naturtypen på holmen betegnes som kystlynghei. Det blir beitet med tamsau. Det er få trær på holmen. Enkelte sitkagraner står på begge sider av kjerreveien opp til fyret. Det er et rikt fugleliv, særlig under trekket, på holmen. Ornitologisk forening driver mye med nettfangst og registrering her ute.

Geologisk interessant er en åre med diabas som kommer opp i dagen Skinnerglåva.

Området byr på mange aktivitetsmuligheter.

Fiskemulighetene er gode og mange. Mange reiser til Ryvingen bare for å bade og sole seg.

Potensialet er stort for Ryvingen å stå som et informasjonssenter. Her er en unik mulighet for å lære barn og unge, og andre, om natur og kysthistorie i alle varianter. Undervisning kan foregå både inne og ute. For eksempel er det mulig å være med å ringmerk fugler fanget i nett eller sitte inne og følge med på Web kamera fra reirplasser på Slettingen (fuglereservat like utenfor Ryvingen).

Utendørs konserter og kunstutstillinger er arrangementer som har vist seg å være populære. Den største flaskehalsen, er antall fortøyningsplasser. Under tilstelninger sommerstid er det ikke brygge plass nok i havna. Det er fullt mulig å forlenge eksisterende brygge innenfor moloen.

3.3.1 Universell utforming

Brygga har rullestolrampe og sokkel for personløfter. For å trille opp til fyret fra brygga, går veien på betong, naturstein og grus. Av naturlige årsaker er stigningen for bratt i forhold til standard. Det er i dag umulig for en rullestolbruker å komme inn i bygningene ved fyret. Skal dette bli mulig må det gjøres større utbedringer. Vernebestemmelser vil nok bidra til å komplisere dette.

Derimot vil tilgang til sjøbua være langt enklere å få til. For eksempel inngang fra veien og direkte inn i bua gjennom en ny dør. Brygga av naturstein har en ujevn overflate. For en rullestolbruker vil det riste veldig. Fuging med betong vil bedre noe, men best resultat vil en oppnå med å støpe en smal gangvei oppå natursteinene. Vernebestemmelser vil nok gjøre dette vanskelig. På brygga hadde det vært ønskelig med en grill. Nede ved sjøbua er det et toalett tilrettelagt for funksjonshemmede.

3.4 YSTEVÅGEN

Et stort naturområde på sørsiden av Skjernøy. Naturen er variert med hovedvekt på kystlynghei. Ellers finnes mindre arealer av løvskog og små tjern. Det er et rikt plante og dyreliv. Området blir beitet av både tam og villsau.

Fornminner finnes det flere av, blant annet rester av langhus fra bronsealderen og en boplass fra steinalderen. Et gammelt sauefjøs i Slyhola og ei fiskerbu i Bådeviga, er begge restaurert. Ved Torvhola ligger et større bryggeanlegg med tilhørende badestrand. Her er også toalett og gapahuk.

Området byr på mange muligheter. I tillegg til bading, soling og fiske er det, sett i et helårsperspektiv, turgåing som er den største aktiviteten. Dette har sin årsak i at Skjernøy har bruforbindelse og at det er gode parkeringsmuligheter på Farestad. Å sykle fra Mandal er heller ikke avskrekkende for mange.

Fra hengebrua og rundt Ystevågen går en sti av middels vanskelighetsgrad. Det er også opparbeidet stier som går til Ytre Nodevig, Myran og Åksla.

For ca. 20 år siden ble deler av stien rundt Ystevågen opparbeidet. Mye av arbeidet bestod i å legge ut grus i 50 cm bredde. Transporten ble utført med hjelp av helikopter. I dag er det stor slitasje på naturen i området. Dette har sin årsak i en nedslitt og ubrukelig sti.

Turstien er fortsatt en av de mest brukte og populære i Mandal kommune. Området er så rikt på natur og opplevelsesmuligheter at det tiltrekker seg mange turgåere, også utenfra vår region. Dersom det ikke blir foretatt reparasjoner og restaurering i nær fremtid vil grunnlaget for turgåing minske betydelig.

3.4.1 Universell utforming

Brygga har rullestolrampe og feste for personløfter. Toalett tilrettelagt for funksjonshemmede finnes på brygga. Tilgjengelighet fra brygge til strand er ikke perfekt. Mindre tiltak i form av betong og naturstein vil bedre dette.

Tilgjengelighet for funksjonshemmede utover brygge og strandareal er vanskelig. Terrenget er svært kupert.

3.5 SANDØY

En holme i den ytre skjærgården i Mandal.

I Sandøybukta er det to brygger og et toalett. Dette er den mest populære plassen da det også er en badestrand og et tilknyttet jorde her. De mange lune buktene med tiltalende svaberg er også hyppig besøkt av båtturister.

Naturtypen er kystlynghei, fri for større trær. Enkelte små tjern er med og beriker mangfoldet. Holmen er tidligere beitet, men de siste par årene har det ikke vært beitedyr der ute. Det er et tiltalende kulturlandskap med et rikt fugleliv i sesongen. Spesielt områdene rundt tjernene er viktige for variasjon.

Sandøy er et mye brukt utfartsområde for båtfolket. Også langveisfarende, med seil, søker havn her.

Sandøy er en holme hvor naturen har en forholdsvis stor tåleevne. Kommunen har derfor ingen motforestillinger mot at det gjøres tiltak for å øke besøkstallet. Tiltak som er anbefalt er også nevnt i forvaltningsplanen: Erstatte/ forlenge eksisterende brygge vest i Sandøybukta. Universelt utformet gangvei fra brygga inn på jordet samt nytt toalett for bevegelseshemmede. Alt bygd i naturstein. Mandal Motorbåtforening har også ytret ønske om å utvide bryggeanlegget på østsiden. Dette vil lette kapasitetsproblemene for større båter, også seilbåter.

3.5.1 Universell utforming

På Sandøy er det i dag ingen tilrettelegging. I forvaltningsplanen ligger det forslag om å fjerne brygga på vestsida av bukta. Denne skal erstattes med en ny i naturstein med rampe. Gangvei/rullestolvei inn til strand og jorde og et tilrettelagt toalett nær gangveien, ligger også i planen. Ny grill tilgjengelig for de fleste, er også påtenkt.

3.6 STUSØY

En holme i den indre skjærgården i Mandal.

På Stusøy er det to bryggeanlegg med strand og toalett. Det ene bryggeanlegget er utformet med særlig tanke på bevegelseshemmede. Et større jorde i tilknytning til bryggene er ideelt til telting og ballspill.

Den ytre delen av holmen betegnes som kystlynghei. Resten er kulturmark med løvtrær. Det foregår kontinuerlig restaurering av kulturlandskapet. Villsau beiter over hele området. Holmen har bla. et stort og variert fugleliv.

Det finnes flere fornminner på Stusøy. Alt er ennå ikke registrert. I og med at Stusøy ligger nær til Kleven og elvemunningen, er det stort sett lokalbefolkningen som besøker stedet, gjerne med mindre båter.

Holmen har stor tåleevne og tåler etter kommunens syn flere besøkende. Tiltak for å gjøre holmen mer attraktiv kan være å registrere fornminner og få dette med på en eller flere infotavler. Plakater, gjerne på toalettveggen, kunne forteller om dette spesielle kulturlandskapet og det tilhørende artsmangfoldet. Det kunne vært supert med flere griller og en utbedring av gressletta og stranda.

3.6.1 Universell utforming

Her er det første anlegget hvor vi tenkte universell utforming. Brygga er laget i flere nivåer. Den ytterste er bare ca. 30 cm. over normal vannstand. Dette for bedre ilandstigningsmulighetene for ulike funksjonshemming og båttype. Gang/rullestolvei fører til jorde, UU toalett, grillplass og strand.

Tiltak for å bedre forholdene for alle brukerne vil være å planere jordet, montere ny grill og utbedre stranda.

Arkivsaksnr: 2017/523-0

Saksbehandler: Maria-Victoria
Solstrand

Dato: 11.03.2017

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	ST 11/17	21.03.2017

Forslag om oppheving av Vannscooterforskriften – høringsuttalelse fra VORF og Rådgivende Utvalg

Vedlegg

- 1 Forslag om oppheving av Vannscooterforskriften – høringsuttalelse fra VORF og Rådgivende Utvalg

A: Kommentarer om utkast

Forvalters innstilling

Verneområdestyret vedtar vedlagte høringsuttalelse om oppheving av Vannscooterforskriften.

Saksopplysninger

Klima- og miljødepartementet la ut på høring, et forslag om å oppheve forskrift av 21. juni 2013 nr. 701, om bruk av vannscooter og lignende. Fristen for å sende inn en uttalelse er 23. mars 2017.

En oppheving av forskriften vil innebære at det ikke lenger finnes en nasjonalt fastsatt særregulering for bruk av vannscootere.

Vurdering

Verneområdeforvalter sendte ut et forslag til høringsuttalelsen, for kommentarer til VORF's styremedlemmer og rådgivende utvalg for å be om kommentarer. De kommentarene som kom inn finnes i vedlegg A.

Kommentarene fra VORF's styremedlemmer for Fylkestinget og Kristiansand ble tatt inn under konklusjoner.

Verneområdeforvalter anbefaler at VORF vedtar forslaget til høringsuttalelsen.

VEDLEGG A: Kommentarer fra VORF styremedlemmer for Fylkestinget og Kristiansand:

VORF Styremedlemmer for Fylkestinget og Kristiansand støtter fylkesrådmannens forslag til vedtak i sak 20/17 Høring - oppheving av vannscooterforskriften. Arkivsak-dok. 16/09694-2 Behandlet: 1.03.17 av Hovedutvalg for samferdsel, areal og miljø:

1. Vest-Agder fylkeskommune anbefaler Klima- og miljødepartementet å følge Miljødirektoratets anbefaling om at hovedprinsippene i dagens regelverk for vannscooter videreføres.
2. Det kan vurderes om fartsbegrensningen i transportkorridorene ut til områder hvor kjøring er lovlig kan justeres noe. Det kan også vurderes om dagens avstandskrav mot land bør justeres noe.
3. Hvis Klima- og miljødepartementet opphever vannscooterforskriften bør følgende gjennomføres:
 - a. Kommunene bør oppfordres til å regulere inn lokale fartsbegrensninger og forbudssoner på sjøen og i vann og vassdrag i nærheten av mye anvendte rekreasjon-, frilufts- og badeområder.
 - b. Forskriftene til verneområder/fuglereservater bør revideres slik at det reguleres inn en forbudssone for vannscootere.
 - c. Ved etablering av vannscooterutleie bør utleier sikre at leier har den nødvendige kunnskapen om bruken av vannscooter og kjennskap til farvannet hvor kjøring vil finne sted.
 - d. Evaluering av vannscooterbruken bør foretas på nytt etter noen flere års virkningstid.
4. Uavhengig om forskriften oppheves eller ikke:
 - a. Bør det innføres en registreringsplikt på vannscootere
 - b. Bør det avsettes ekstraordinære ressurser til kontroll.

Fylkestingets styremedlem støtter tidligere vedtak fra Hovedutvalget for samferdsel, areal og miljø som behandlet saken i møte 08.05.2013 - sak 40/13:

1. Forslag til forskrift for bruk av vannscooter kan i praksis være vanskelig å følge opp. Det anbefales at det i kart synliggjøres tillatte kjøreområder og viktige transportkorridorer.
2. For å forenkle regelverket og samtidig ta miljøhensyn bør forbudssonen være lik enten det gjelder ferskvann eller sjø. Forbudssonen bør settes til 500 meter.
3. For å sikre at førere av vannscootere kjører etter regelverket bør det etableres baner hvor opplæring kan gis og hvor det også kan avholdes konkurranser. Området bør reguleres inn i aktuelle arealplaner eller hvor det er gitt tillatelse gjennom lokal politivedtekt.
4. Politi og Statens naturoppsyn er pålagt kontrollansvar. Dette vil kreve økte ressurser og kontrollinstansene bør ha øremerkede midler til formålet. Det må være et krav at vannscooteren skal ha registreringsnummer.

Notat fra verneområdeforvalter: Disse punktene er tatt inn i uttalelsen.

Kommentarer fra Rådgivende Utvalg:

Kystgrunneierlaget Sør: Med hensyn til høringsutkastet så stiller vi Grunneierrepresentanter i Rådgivende utvalg oss bak uttalelsene, et meget vel bearbeidet forslag. Eneste kommentar er at vi mener at andre liknende «lekefartøy» burde inn under samme regelverk da flere av disse etter vår mening har like negativ påvirkning på naturen i form av støy og «ufred».

FNF Agder: Vi har ikke noe mer å bemerke.

Naturvernforbundet: Naturvernforbundet stiller seg fullt og helt bak forslag til uttalelse. Den er grundig, veldokumentert og klar i framstillingen av hva en liberalisering vil medføre av iljø forringelse både for dyreliv og mennesker.

Vi har en liten bemerkning til disse opplysningene i uttalelsen:

Av de vanlige hekkefuglene i fylkets sjøfuglreservater er det bare grågås, storskarv og toppskarv som produserer bra med unger og klarer å opprettholde hekkebestanden. I sjøfuglreservatene er det sjelden hekking av toppskarv, det kan være i Mandal, men det hører til sjeldenheten. Når det gjelder storskarv/ her mellomskarv, er det vel bare Rauna i Vest-Agder der det er hekking. Tror bare grågås kan betegnes som vanlig hekkefugl av de tre nevnte.

Midt-Agder Friluftsråd: Midt-Agder Friluftsråd støtter uttalelsen. Vi har også uttalt oss gjennom Friluftsrådernes Landsforbund.

Grunneier: Gledelig å se at denne viktige sak er tatt skikkelig tak i av verneområdeforvaltningen. Dersom dette ikke blir tatt til følge, blir etter min mening tanken om vern av kystnaturen for våre etterkommere meningsløs.

Agder Kystlaget: Etter å ha lest gjennom ditt svar føler jeg at du har laget en detaljert og vel fundert uttalelse. Vi i Kystlaget kan stille oss bak denne tilbakemeldingen.

Lister Friluftsråd: Takk for en grundig og utdypende redegjørelse, dette var godt begrunnet og en viktig beskjed til regjeringen.

Styret i Lister Friluftsråd vedtok 1. mars å støtte Friluftsrådernes Landsforbunds uttalelse i denne saken. Deres uttalelse lyder slik:

jf. styresak 49/16: «FL frarår at en endrer reglene for bruk av vannskuter slik at de likestilles med fritidsbåter ut fra miljøhensyn, særlig forstyrning av fugleliv, økt støy, fare for ulykker og fortrenging av friluftsliv.»

Departementets politiske ledelse er også gitt et felles opprop fra 18 natur-, friluftslivs- og reiselivsorganisasjoner mot endringen, se <http://www.norskfriluftsliv.no/massivt-nei-til-okt-vannscootertrafikk/>.

Kommentarer fra Administrativt Kontaktutvalg:

Kristiansand kommune rep: Svært velformulert! Vi støtter denne.

Mandal kommune rep: Jeg synes utkastet du har skrevet er bra. Jeg har ingen kommentarer.

Høringsuttalelse til forslag om oppheving av vannscooterforskriften

Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområde (VORF), vil i tett samarbeid med rådgivende utvalg, gi følgende uttalelse til forslaget fra regjeringen om å oppheve vannscooterforskriften.

Forslaget fra regjeringen om å oppheve vannscooterforskriften innebærer at:

1. Kommunene gis ansvaret for å regulere bruken av vannscootere i sammenheng med regulering av andre fartøy, slik at de lokale interessene blir ivarettatt, og at
2. Havne- og farvannsloven og motorferdselloven gir kommunene mulighet til å regulere bruken av vannscootere og øvrige fartøy etter lokale vurderinger.
3. Ulempene som kan oppstå ved bruk av vannscootere, kan variere mye mellom ulike landsdeler, særlig når det gjelder ulemper for friluftsliv langs kysten.
4. Landskapet er svært ulikt, det varierer hvor tett hus og hytter ligger, og hvor mye sjø- og landområdene blir brukt til andre fritidsaktiviteter. Disse og andre faktorer gjør at bruk av vannscootere skaper få konflikter i noen områder, mens det i andre områder kan være klare konflikter mellom bruk av vannscootere og andre interesser.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i regjeringens politiske plattform (Sundvolden-plattformen), er det uttrykt at regjeringen vil fjerne unødvendige og særnorske forbud og påbud, herunder forbud mot vannscooter.

Videre er det etter departementets vurdering, på bakgrunn av rapporten fra Vista Analyse **liten grunn til å anta** at endringene vil medføre alvorlige eller irreversible skader på arter, naturtyper eller økosystem, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 9. Departementet påstår at det vil imidlertid påhvile kommunene plikt til å vurdere den samlede belastning lokalt, slik at det ikke oppstår risiko for slik skade, jf. naturmangfoldloven § 10 (samlet belastning) og § 12 (miljøforsvarlig lokalisering).

VORF er uenig med forslaget om å oppheve vannscooterforskriften, og overføre myndigheten til kommunene. Landskapsvernområder og nasjonalparker er vernet med nasjonale forskrifter, og forvaltningsmyndigheten bruker nasjonalt lovverk og nasjonale forskrifter i forvaltningen. Bruk av vannscooter kan ikke prioriteres over verneverdien. Vannscooterkjøring er en stor trussel for miljøet i verneområdene, og burde kontrolleres på et nasjonalt nivå. De følgende momentene støtter dette synspunktet.

1.13 Støy som en forurensnings kilde

I verneområdene oppstår støykonflikter når stillheten forstyrres av motorferdsel, blant annet motorisert båttrafikk. Dette er dokumentert blant annet gjennom spørreundersøkelser, der rundt 90% av de spurte svarer at det å «oppleve naturens stillhet og fred» og å «komme ut i frisk natur, vekk fra støy og forurensning»⁷, er en av hovedgrunnene for å gå tur.

Støy som stressfaktor virker sammen med andre miljøforhold. Det er ikke skarpe grenser mellom helsevirkningen av støy og av andre negative miljøfaktorer, for eksempel luftforurensning, forsøpling eller negative visuelle inntrykk.

I forurensningsloven er støy listet blant hva som forstås med forurensning.

Forurensningsloven (LOV-1981-03-13-6)

§ 6. (hva som forstås med forurensning)

Med forurensning forstås i denne lov:

1) tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen,

2) støy og rystelser,

3) lys og annen stråling i den utstrekning forurensningsmyndigheten bestemmer,

4) påvirkning av temperaturen

som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet.

Som forurensning regnes også noe som kan føre til at tidligere forurensning blir til økt skade eller ulempe, eller som sammen med miljøpåvirkning som nevnt i nummer 1 til 4, er eller kan bli til skade eller ulempe for miljøet.

Miljøverndepartementets retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingen, T-1442, har anbefalte støygrenser i ulike typer friområder, friluft- og rekreasjonsområder. Hvis man bruker motorsport som referanse i arealplanleggingen, har gul og rød sone følgende støynivåer for motorsport utendørs:

Støykilde	Gul sone	Rød sone
	Utendørs støynivå	Utendørs støynivå
Motorsport	Lden 45 dB	Lden 55 dB
	L5AF 60 dB	L5AF 70 dB

Anbefalte støygrenser for friområder, friluft- og rekreasjonsområder, og stille områder utenfor by/tettsteder er **L_{den} 40 dB**, i tråd med forurensningsforskriftens definisjon. I utgangspunktet har vannscootere følgende støynivå⁸:

Avstand	I vannet	I luften
6 meters	80 dB	95 dB
12 meters	75 dB	90 dB
24 meters	70 dB	85 dB

⁷ T-1442/2016 - Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (MDir)

⁸ C. Komanoff og H. Shaw, PhD (2000). Drowning in noise – noise costs of jet skis in America.

På 24 meters avstand, har vannscootere allerede rød sone nivå. I motsetning til de fleste motorbåter, er vannscootere ofte i luften (hopper), noe som øker støynivået betydelig. Når vannscooteren er i luften, kombinert med varierende lyd, er støynivået 15 desibel høyere i gjennomsnitt - noe som gjør at dette er langt høyere enn rød sone verdier. Oversatt fra desibel inn den subjektive vurdering av lydstyrke, er lyden fra en vannscooter 4 til 6 ganger høyere enn «tilsvarende» motorbåter. For en vannscooter som kjører på samme avstand fra land som en likeverdig desibel motorbåt (målt med begge «i vannet»), føles og høres vannscooter 15 til 30 ganger nærmere². Sjøfuglreservaters forskrifter har følgende bestemmelse:

VIII

1. Det må ikke foretas inngrep som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføring av bygninger, brygger, anlegg eller lignende innretninger, framføring av ledninger i luft, på eller i grunnen, uttak eller utfylling av masse, drenering, bruk av kjemiske bekjempningsmidler, forurensning og henleggelse av avfall.

Vannscooterkjøring er en stor forurensningskilde rundt sjøfuglreservater, landskapsvernområder og nasjonalparker langs kysten, og er allerede et brudd på sjøfuglreservatene- og verneområdenes forskrifter når det gjelder forurensning.

Alle har et plikt til å unngå forurensning jfr Forurensningsloven §7. (plikt til å unngå forurensning)

Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.

Staten har ansvar og plikt jfr §7 i forurensningsloven, for å gi sterk rettslig støtte når det gjelder verneområder. VORF sin mening er at støy er en forurensningskilde som må tas på alvor. For forvaltning trenger forvaltningsmyndigheten rettslig støtte. Fra et internasjonalt perspektiv, har Norge visse forpliktelser innen internasjonale miljø- og kulturminner, som har betydning for forvaltningen av verneområdene generelt, og spesielt for landskapsvernområder hvor bevaring av kulturminner, verdier og bevaring av naturressurser er tett bundet sammen. En støttende juridisk og administrativ ramme, er nødvendig og påkrevd for en effektiv forvaltning i følge Prinsipp 2 for planlegging av IUCN Kategori V - landskapsvernområder. *Prinsipp 2: Et sterkt rettslig grunnlag er nødvendig for Kategori V verneområder.*

Oksøy-Ryvingen brer seg over tre kommuner, Kristiansand, Søgne og Mandal. Hvis regjeringen skal overføre ansvar til kommuner for å sette regelverk for vannscooterbruk, hvordan fungerer da tilsyn og kontroll i slike tilfeller?

1.14 Tilsyn og kontroll

En stor risiko med overføring til kommuner er at hver kommune lager en egen lokal forskrift, som kan medføre at tilsyn, kontroll og forvaltning blir enda vanskeligere å gjennomføre.

Forskrift om bruk av vannscooter og lignende (FOR-2013-06-21-701)

§ 4. Forbudssoner hvor det ikke er tillatt å kjøre med vannscooter og lignende motordrevne fartøy

Det er ikke tillatt å kjøre vannscooter og lignende motordrevne fartøy i sjø:

- a. i et heldekkende belte på 400 meter ut fra land,
- b. i verneområder, og
- c. i et heldekkende belte på 400 meter fra alle verneområder.

VORF er avhengig av disse bestemmelsene i vannscooterforskriften for forvaltning.

Bestemmelsene i §4 er uerstattelig når det gjelder beskyttelse av områder rundt skjærgården,

med sine mange småholmer og øyer. Vannscooterforskriften har verneområder som forbudssone, i tillegg til et heldekkende belte på 400 meter fra alle verneområder. I dag er verneområdeforvalter avhengig om SNO lokalt for tilsyn og kontroll når de er ute i skjærgården. SNO får sitt mandat for oppsyn og kontroll i verneområder fra den nasjonal forskriften. Hvis regjeringen overfører ansvaret for regelverket til kommuner, mister VORF tilsyn- og kontrolltjeneste fra SNO. Politiet i Agder har ikke nok ressurser for daglig tilsyn og kontroll ute i skjærgården. Når den nasjonal forskriften forsvinner er det en direkte trussel mot verneverdien.

Det kan skje at Kristiansand, Søgne, Mandal og Flekkefjord lager fire ulike lokale forskrifter. For dem som kjører vannscooter i skjærgården, er det allerede en stor usikkerhet hvor grenser til landskapsvernområder er, og hvor det heldekkende beltet på 400 meter ligger. VORF mener at det er nødvendig med en nasjonal fastsatt forskrift, med statlig kontroll i verneområder for helhetlig forvaltning. I tillegg burde det av hensyn til sikkerhet og håndheving, også innføres registreringsplikt til sjøs for vannscooter, slik at det blir enklere å identifisere førere på avstand.

For de aller fleste er vannscootere et leketøy. Lovverket tar pr dato ikke nok hensyn til støy som en forurensningskilde, og vannscooterkjøring representerer akutt forurensning, jfr Forurensningsloven §38. Ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning, skal nærmeste politimyndighet straks varsles jfr. §39.

Kommuner er forurensningsmyndighet. Politiet har ikke alene kapasitet for oppfølging av ulovlig vannscooterkjøring. Jfr. §46, kan kommuner be om hjelp fra staten, når de ikke har ressurser nok for oppfølging av forurensning. Dette betyr at ansvaret kan bli ført tilbake til staten.

Problemet er ikke å kontrollere om de kjører 300 eller 400 m fra land, men tullekjøring nærmere land – f.eks. ut til 150-200 m. Her har VORF mange eksempler på kjøring frem og tilbake i stor fart – i 60-70 knops fart, med lynrask akselerasjon og retardasjon, og hurtige retningsendringer. Ingen motorbåter kjører i nærheten av en fart på eksempelvis 20-70 knop 10-20 m fra land. Denne type vannscooterkjøring er ikke vanskelig å dokumentere med fotobevis.

VORF er enig med Rapport nr. 2014/49 fra Vista Analyse AS, som konkluderer med at regelverket ikke ivaretar de sikkerhetsmessige sidene ved bruk av vannscooter godt nok, og at regelverket ikke er utformet slik at det er mulig å håndheve og kontrollere dette. **Men**, å overlate ansvaret til kommuner gjør at situasjonen med håndheving og kontroll blir enda verre. Kommuner har ikke kapasitet til å drive tilsyn og kontroll innenfor kystens landskapsvernområder og marine nasjonalparker.

1.15 Sjøfuglreservater

Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde inneholder 10 sjøfuglreservater, og hvert sjøfuglreservat har deres egen sentrale fredningsforskrift. Formålet med fredningen er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser.

2015 sesongen vil gå inn i historien som et svært dårlig år for hekkende sjøfugl i Vest-Agder. «Samtlige arter av måker og terner fortsatte den nedadgående bestandstrenden og produserte

også svært dårlig med ungfugl denne sesongen. Også andre arter sliter. Av de vanlige hekkefuglene i fylkets sjøfuglreservater er det bare grågås, storskarv og toppskarv som produserer bra med unger og klarer å opprettholde hekkebestanden»⁹. Sjøfuglreservaters fredningsforskrift har følgende bestemmelse:

IX.

1. I tiden fra og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel i reservatet forbudt. I resten av året skal ferdselen foregå slik at plante- og dyrelivet minst mulig skades og forstyrres.

Rapporten fra Vista Analyse gir liten grunn til å anta at endringene i vannscooterforskriften vil medføre alvorlig eller irreversibel skade på arter, naturtyper eller økosystem, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 9.

Det er feil.

Fuglene er funnet over hele skjærgården, ikke bare innenfor de 10 sjøfuglreservatene. Når ungfuglene begynner å svømme, har de ikke utviklet evner til å fly ennå. I denne tiden er de svært sårbare, og avhengige av beskyttelse fra deres foreldre. En vannscooter i nærheten vil gjøre at foreldre og unger lett kan komme fra hverandre. I disse øyeblikkene, hvor ungfuglene som er ikke flyvedyktige svært utsatte for å bli truffet, eller for å bli jaktet på av svartbaker og gråmåker. Vannscooterkjøring i området av sjøfuglreservater er i strid med §IX. Støynivået alene fører til at fuglene ofte tar til vingene, og kan forlate reiret i hekketiden. Slik forstyrrelser kan bidra til at de forlater hekkeplasser, og kommer ikke tilbake.

Uvettig og ulovlig kjøring i landskapsverneområde langs kysten, kan også skape farlige situasjoner i møte med andre brukere av skjærgården, f.eks. folk som bader, padler eller surfer. Det er sterke bevis for at vannscooterkjøring er uvøren, uten å ta hensyn til omkringliggende dyreliv. Øyenvitneskildringer som VORF har mottatt, beskriver førere av vannscootere som kjører rett gjennom flokker av ungfugler bare for moro skyld. Dette forårsaker stor skade på alle forsøk VORF har satt i gang for å øke sjøfuglbestanden. VORF vet om flere ute-av-kontroll saker, som rapporterer om hensynsløs og uforsvarlig vannscooterkjøring. Det finnes også mange eksempler på internett av slik kjøring. SNO er til stede lokalt, for å bekjempe miljøkriminalitet med et statlig mandat. Det finnes ikke noe tilsvarende tilsyn på kommunalt nivå.

Sitat fra en grunneier:

Dersom vi nå belaster skjærgården ytterligere med økning av motorisert ferdsel, vil vi sitte igjen med en særegen natur tom for et dyreliv som har preget kysten siden istiden.

Ville fugler og dyr lar seg forstyrre av motorstøy og menneske leven. Årsaken til at vi har en fauna langs kysten i dag er nettopp skjærgården, øyer, holmer og skjær beliggende i trygg avstand fra byer og tettsteder med menneskelig aktivitet

⁹ <http://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/vest-agder/nyheter/?id=1602>

og ferdsel. Spesielt i hekketiden, vår og forsommer da nye kull skal vernes om av travle foreldre er det uforenlig med motor lek nettopp i disse områdene.

Det er straffbart og regnes som faunakriminalitet å plyndre fuglereir. Ikke engang ilandstigning på holmer er tillatt.

De siste årene har jeg observert at nettopp i denne tiden er vannscooter aktiviteten på sitt hyppigste. Jeg antar at vannscooter kjørerne benytter seg av lange lyse ettermiddager og kvelder etter skole/arbeid til vannmorro. I denne perioden har de et fritt spillerom siden hytte- feriefolk eller andre som kan observere og melde i fra stort sett er fraværende.

Vår natur er alvorlig truet. Norges fauna og flora taper på alle fronter. Det er snart bare rester igjen. Har vi da lov og råd til å utsette skjærgården for ytterligere belastning? Tapt natur er borte for all tid. Ansvar er vårt, her og nå!

1.16 Andre lovverk og forskrifter

Lov om fritids- og småbåter (småbåtloven)

§ 40. Bruk av vannscootere og liknende mindre fartøyer

Denne bestemmelsen gjelder vannscooter og liknende motordrevne mindre fartøy som er konstruert for å føre personer, og som etter alminnelig språkbruk ikke kan betegnes som båter.

Sjøfartsdirektoratet avgjør i tvilstilfeller om fartøy av en viss type omfattes av første ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler for bruk av fartøyer som nevnt i første ledd, herunder bestemme at bruk av slike fartøyer av hensyn til miljø eller sikkerhet ikke er tillatt i en bestemt avstand fra land, i verneområder og i en bestemt avstand fra verneområder. Departementet kan bestemme at det for avgrensede områder likevel er tillatt med organisert vannscooterkjøring i forbindelse med trening og konkurranse innenfor forbudsområder fastsatt i medhold av første punktum.

I særlige tilfeller der hensynet til natur, næring, sikkerhet eller støy tilsier det, kan departementet i forskrift forby eller begrense bruk av fartøyer som nevnt i første ledd i andre områder enn de som er nevnt i tredje ledd første punktum. Departementets myndighet etter tredje ledd annet punktum og fjerde ledd kan delegeres til kommunen.

Det betyr at for tredje ledd, første punktum – som gjelder verneområder – har departementet ansvar for forskrift som gir nærmere regler. Nærmere regler for bruk av fartøy i verneområder, delegeres ikke til kommuner.

I Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder, og Forskrift for Flekkefjord landskapsvernområde står det følgende:

4. Ferdsel

4.4 Innenfor nærmere avgrensede deler av landskapsvernområdet kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.

En av forskriftene i verneområdeforvaltning som §4.4 refererer til, er vannscooterforskriften.

1.17 Konklusjoner

Dersom særreguleringen for bruk av vannscootere oppheves, blir det alvorlige konsekvenser for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder, samt andre verneområder og marine nasjonalparker langs Norges kysten.

VORF og det rådgivende utvalget anbefaler:

- *Hovedprinsippene i dagens regelverk for vannscooter videreføres.*
- *Fartsbegrensning og avstand mot land bør justeres med en total forbudssone for vannscootere innen verneområder og sjøfuglreservater.*
- *Registreringsplikt på vannscootere burde innføres.*
- *Ekstraordinær ressurser til kontrollinstansene til SNO og politiet i høysesongen.*

Etterlat et mindre fotavtrykk

Disse verneområder og marine nasjonalparker, er vernet for at vi ønsker at mennesker nyter naturen, uten å etterlate seg fotavtrykk. Vi har felles ansvar for å minimalisere menneskers fotavtrykk i disse områdene. VORF aksepterer ikke at regelverket for vannscooterkjøring skal delegeres til kommunene. Bruk av vannscooter kan ikke prioriteres over verneverdiene. Det er anbefalt at Departementet heller styrker støtten for forvaltning i verneområder når det gjelder støykilder, og iverksetter et total forbudt mot vannscooterkjøring på et nasjonalt nivå.

Reidar Gausdal
Styreleder

Maria-Victoria Solstrand
Verneområdeforvalter

Rådgivende Utvalg

- Kystgrunneierlaget sør – fem medlemmer
- Vest-Agder Bondelag
- Vest-Agder Bonde og småbrukarlag,
- Agder kystbeitelag
- Fiskerlaget sør
- Forum for natur og friluftsliv
- Naturvernforbundet i Vest-Agder
- Norsk ornitologisk forening, Vest-Agder
- Agder fylkeskystlag
- Lister friluftsråd
- Midt-Agder friluftsråd
- Flekkefjord og Oplands turistforening
- Flekkerøy velforening
- Visit Sørlandet

Arkivsaksnr: 2017/2193-0

Saksbehandler: Maria-Victoria Solstrand

Dato: 10.03.2017

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	ST 12/17	21.03.2017

Forskningsprosjekt for ærfugl

Vedlegg:

- 1) Prosjekt beskrivelse
- 2) Søknad om tillatelse til prosjektarbeid med fokus på ærfugl i landskapsvernrområde i Vest-Agder.

Forvalters innstilling

Verneområdestyret gir, med hjemmel i Forskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernrområde § 4, og § XII for sjøfuglreservater, en dispensasjon fra forskrifter for etablering av reirhus for ærfugl i flere sjøfuglreservat innenfor Oksøy-Ryvingen landskapsvernrområder. Dispensasjonen gjelder for forskningsprosjektet beskrevet i prosjektbeskrivelsen.

De følgende vilkår gjelder:

- 1) Utplassering av reirhus skal være ferdig før hekkesesongen begynner.
- 2) I løpet av hekkesesongen, skal ikke fuglelivet forstyrres. I tiden fra og med 15. april til og med 15. juli er ilandstigning og all ferdsel i reservatene forbudt. I resten av året, skal ferdselen foregå slik at plante- og dyrelivet minst mulig skades og forstyrres.
- 3) Innhenting av reirhus skal ikke utføres tidligere enn 15. august.
- 4) Når tiltaket er sluttført, og seinest 30.09.2017, skal det sendes en rapport til VORF som inkluderer følgende:
 - En beskrivelse av aktiviteter ved hvert reirhus og hvor de var plassert (vist på kart)
 - Utfordringene med plassering av hver enkelt lokalitet
 - Resultater for hver enkelt lokalitet
 - Analyser av resultatene, hva fungerte bra og hva fungerte dårlig
 - Konklusjoner
 - Forslag for hvordan prosjektet kan videreutvikles, på bakgrunn av det som ble lært.

Saksopplysninger

HJEMMEL

Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder.

§ 4. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

Sjøfuglreservat fredningsforskrifter:

§ XII - Departementet kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning eller i spesielle tilfelle dersom det ikke strir mot formålet med fredningen.

Vurdering

Fredningsforskrifter for sjøfuglreservater innen Oksøy-Ryvingen LVO

Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsverneområde (FOR O-R)

Formålet med fredningen av sjøfuglreservater er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser. I henhold til § XII kan det gis dispensasjon fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser.

I Forskriften for O-R, kan VORF gjøre unntak for vitenskapelige undersøkelser.

Forskningsprosjektet er først og fremst rettet mot tiltak for å øke ærfuglbestanden langs kysten i Vest-Agder, gjennom å prøve metoder for å øke reproduksjonssuksessen hos ærfugl med nye fremgangsmåter.

Miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12

I henhold til naturmangfoldloven (nml.) § 7, skal prinsippene i nml. §§ 8-12 legges til grunn ved utøving av offentlig myndighet. Vurderingene av de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12, bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, og er tilstrekkelig konkrete og dekkende for det omsøkte tiltaket. Verneområdeforvalter slutter seg til disse vurderingene og legger dem til grunn i det følgende:

§§ 7-8. Kunnskapsgrunnlaget:

Forskningsprosjektets mål er å øke kunnskap om bestandssituasjonen til ærfugl, ved å forsøke metoder som har muligheter til å øke populasjonen, gjennom økt beskyttelse av reir og overlevelse av unger (kyllinger). Prosjektet vil gi kunnskap om hvordan hekkefunksjonen til ærfugl er i møte med en voksende grad av vegetasjon, endring i arealbruk og artssammensetning i disse øylandskapene. Dette kan gi en økt interesse fra lokale grunneiere og interesseorganisasjoner som igjen kan gi økt fokus og forståelse for å kombinere både vern og bruk av sjøgården, men også gjennom vern av landskaper og øyer og forvaltningsregulert bruk av ressurser.

§ 9. Føre-var-prinsippet:

Utstyret som blir implementert er passivt og statisk, over en kort periode før det fjernes. Reirhus blir plassert i sjøfuglreservatene før hekkesesongen begynner, og vil ikke samles inn før etter 15. august. Beskrivelse av reirhus som finnes i søknaden til dispensasjonen viser til at det ikke foreligger noen risiko for skade av naturmangfold, eller økologisk viktige habitater. Prosjektbeskrivelsen viser til at verken vegetasjon, habitatgrunnlag eller arter får en negativ påvirkning av forsøket.

§ 10. Økosystemtilnærming og samlet belastning:

Målet med prosjektet er å ha en positiv effekt på økosystemet, gjennom å bidra til å øke populasjonen, eller balansen i økosystemet. En stor og sunn populasjon av ærfugl er med på å bidra til ett normalt økosystem, men ettersom arten har fått flere problemer i den senere tid, har den gått ned. Reirhusene som skal forsøkes, vil forhåpentligvis bidra til en redusert effekt fra predasjon i den viktigste tiden gjennom året; hekkesesongen. Prosjektet anser at det ikke ligger noen negativ effekt for økosystemet, ved gjennomføringen av dette prosjektet.

§ 11. Kostnader ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver:

Prosjektet er innforstått med at ved en eventuell skade eller forringelse av naturmangfold, i løpet av prosjekttiden, skal kostnaden bæres av tiltakshaver. Det legges vekt på at forsøket er av en slik karakter, at det ikke påfører naturmangfoldet permanent irreversibel skade, eller stor kortvarig skade. Prosjektet er planlagt slik at det påføres minimal påvirkning på habitat og naturmangfold.

§ 12. Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder:

Prosjektet har vurdert hvordan man kan implementere forsøket i henhold til miljø og mangfold. Den største potensielle faren i løpet av prosjektet er bruken av båt, som gjør den største faren for miljøskader gjennom lekkasje av drivstoff, og støyforstyrrelser av fugle- og dyreliv. For å kunne oppnå ett godt resultat, ser prosjektet seg absolutt nødt til å bruke båt, på lik linje som alle andre fritidsbåter og dermed vil det være en vedvarende fare for at små drivstofflekkasjer kan forekomme.

Verneområdeforvalter har innkalt prosjektansvarlig til et møte for å diskutere hele prosjektet.

Verneområdeforvalter er tilfreds med at forskeren har god forståelse for området han skal jobbe i.

Suksess av hele prosjektet er avhengig av å unngå unødvendig forstyrrelser. Planen for prosjektet er å være ferdig med implementering av utstyr i god tid, før hekkingen forekommer, helst i løpet av mars måned men senest i god tid før ilandstigningsforbudet inntreffer den 15. april. I tillegg vil innsamling inn av data ikke skje før 30.juli. Dette for å opprettholde en buffer mot forstyrrelser i sjøfuglreservatene.

Kommentar til redegjørelsen:

Verneområdestyret godkjente bestilling av midler for dette prosjektet fra MDir i januar, og midler ble tildelt. En forskuddsbetaling var utbetalt i februar. Behovet for å få forskuddsbetaling av midler fra verneområdestyret, er grunnet i krav om å få implementert alt av utstyr og igangsettelse av prosjektet i god tid før hekkesesongen starter. Dette for å la sjøfuglreservatene ligge i ro før hekking starter og for å sørge for at reirhusene er plassert ut i den tiden der ærfuglen begynner å gå på land for å lete etter egnede reirplasser (som først skjer i mars måned, hele to måneder før faktisk hekkingen starter).

Konklusjon

På lik linje med skade og påvirkning av økosystemet, vil det påføre liten eller ingen grad av forstyrrelser ved at alt av utstyr er implementert før hekkingen starter. Årstiden for dette prosjektet krever vilkår som håndhever viktigheten av at dette hører til hekkesesongen.

Prosjektet er vurdert som positiv for bestand av ærfugl i Oksøy-Ryvingen landskapsverneområde, og resultater av dette forskningsprosjekt blir både spennende og noe vi kan bygge på.

Verneområdeforvalter anbefaler derfor en dispensasjon.

VEDLEGG 1: Prosjektbeskrivelse

Hekkehus for ærfugl

Nedgang i sjøfuglbestander utover slutten av 2000-tallet og inn i 2010-tallet har ført at flere arter har blitt ført på rødlista i 2015. Usikker bestandsutvikling har ført til forslag om fredning og begresning av flere sjøfuglarter, blant annet ærfugl (*somateria mollissima*). Komplekse mekanismer påvirker bestandsutviklingen hos ærfugl, som høsting, forstyrrelser, forurensing, matgrunnlag, og predasjon. Mink har hatt stor negativ påvirkning i hekkekolonier av sjøfugl, men med stort fokus på bestandsreduksjon av mink de senere årene har bestanden blitt betydelig redusert langs sørlandskysten. Likevel har ærfugl hatt variabel hekkesuksess fra år til år, med noen hekkehølder der ingen av kullene lykkes. En trend har vært en økning i kråkefuglbestander langs kysten, med parallell endring i måkebestandene, ført til en mulig økning i predasjon fra flyvende predatorer der minken ikke kommer til.

I Nord-Norge, Island og Grønland har det vært en lang kultur og tradisjon for å bruke reirhus/hekkehus for ærfugl. Disse skjulene beskytter fuglen og reiret fra predatorer og bidrar til økt motstand mot elementene. En potensiell økning i mikroklima har en positiv effekt for hunnen som igjen potensielt har en høyere kondisjon etter endt klekking. Primært har reirhusene vært benyttet for å beskytte fuglen men også for å bevare og lettgjør innsamlingen av ærfugldun etter hekking.

Jeg ønsker å gjennomføre ett prosjekt hvor jeg monterer opp hekkehus/reirhus på hekkehølder hvor man finner ærfugl, samt å sette hekkehus/reirhus på hølder der det har vært historisk hekking men ikke i de senere år. Vil da ærfugl bruke hekkehus/reirhus på de hølder som ærfuglen allerede hekker på? Eller vil det bidra til at ærfugl som finner hekkehus/reirhus på hølder som det ikke har vært hekking den siste tiden, vil benytte både reirhuset og hølden? Prosjektet vil evaluere om ærfugl velger å bruke hekkehusene/reirhusene, effekten av hekkehus/reirhus har på beskyttelse fra predasjon og hvilke faktorer som eventuelt bestemmer om hekkehus/reirhus kan implementeres som ett effektivt tiltak som kan bidra til øke hekkesuksessen hos ærfugl. Selve hekkehusene/reirhusene skal lages i plastikk, sikres med barduner og legges stein rundt og over selve konstruksjonen slik at det sklir helt inn i vegetasjonen på høldene og ikke er synlig.

Sjøfuglreservater som skal brukes:

- Slettingen
- Vengelsholmane
- Skjøringa
- Søndre eggvær
- Kjellingøy
- Valløy

I tillegg vil det også brukes andre hølder i det samme området innenfor Oksøy-ryvingen Landskapsvernområde.

VEDLEGG 2: Søknad om tillatelse

Søknad om tillatelse til prosjektarbeid med fokus på ærfugl i landskapsvernområde i Vest agder.

Søker:

Aanon Kristoffer Gjertsen, født 28.12.90.

Universitetet i Agder, institutt for naturvitenskap, Kristiansand.

Mastergradsstudent i marin økologi

Kontakt informasjon:

Risleviga 3, 4635 Flekkerøy

tlf: 904 01 799

Epost: aanon.gjertsen@gmail.com

Bakgrunn:

Nedgang i sjøfuglbestander utover slutten av 2000-tallet og inn i 2010-tallet har ført at flere arter har blitt oppført på rødlista i 2015. Usikker bestandsutvikling har ført til forslag om fredning og begrensning av flere sjøfuglarter, blant annet ærfugl (*somateria mollissima*). Komplekse mekanismer påvirker bestandsutviklingen hos ærfugl, som årlig høsting som en ressurs, forstyrrelser fra andre arter og menneskelig aktivitet langs kysten, forurensing, endringer matgrunnlag, og predasjon på egg og unger. Mink (*Neovison vison*) har hatt stor negativ påvirkning i hekkekolonier av sjøfugl, men med stort fokus på bestandsreduksjon av mink de senere årene har bestanden blitt betydelig redusert langs sørlandskysten. Likevel har ærfugl hatt variabel hekkesuksess fra år til år, med noen hekkeholmer der ingen av kullene lykkes. En trend har vært en økning i kråkefuglbestander langs kysten, med parallell endring i måkebestandene, ført til en mulig økning i predasjon fra flyvende predatorer der minken ikke kommer til. I Nord-Norge, Island og Grønland har det vært en lang kultur og tradisjon for å bruke reirhus/hekkehus (kalt reirhus heretter) for ærfugl (figur 1). Disse skjulene beskytter fuglen og reiret fra predatorer og bidrar til økt motstand mot elementene. En potensiell økning i mikroklima har en positiv effekt for hunnen som igjen potensielt har en høyere kondisjon etter endt klekking. Primært har reirhusene vært benyttet for å øke overlevelsen for den hekkende fuglen, men i størst grad for å bevare og lettgjør innsamlingen av ærfugldun etter endt hekking.

Figur 1: Ærfuglhus

Prosjektmål:

Dette forskningsprosjektet er først og fremst rettet mot tiltak for å øke ærfuglbestanden langs kysten i Vest-Agder. Gjennom å prøve metoder for å øke reproduksjonssuksessen hos ærfugl med nye fremgangsmåter, ønsker jeg å finne tiltak som private grunneiere, kommuner, NoF (Norsk ornitologisk Forening) og andre interessegrupper kan gjennomføre for å øke antallet av en verdsett art i det sørlandske kystlandskapet.

De spesifikke målene med denne undersøkelsen er;

- Vil ærfugl som ikke er tilvendt å bruke/hekke i reirhus, benytte seg av disse hvis de blir plassert på holmer som ærfuglen allerede bruker som hekkeområde.
- Studere adferd til ærfuglhunner som er i prosessen hvor hun enten avstår fra å bruke reirhus/hekkehus, eller om hun velger å bruke dem.
- I så fall, vil også tilstedeværelsen av reirhus på holmer hvor det har vært historisk hekking, men ikke i den senere tid, føre til at noen ærfuglhunner velger holmer som det er plassert reirhus/hekkehus på.
- Vil ærfugl velge nye holmer som det aldri har vært hekking på hvis de finner reirhus i egnede områder.
- En økt fordeling av ærfuglhunner som hekker på et større antall holmer enn hva de gjør nå, kan muligens øke totalproduksjonen gjennom å fordele antall reproduserende ærfuglhunner mellom flere holmer som bidrar til økt motstand mot stokastiske hendelser og/eller predasjon fra andre arter.
- Med en økning i høyvokst vegetasjon som bjørk og edeløvskog lengre ut i skjærgården en hva det var for 50 år siden. Kan utbredelsen av skog hindre eller begrense antall egnede holmer for hekking? Jeg ønsker jeg å se på effekten av avstand fra reir til høyvokst vegetasjon. Det kan gi en indikasjon på om tilstedeværelsen av skog bidrar til økt predasjon fra både mammalske eller flyvende predatorer.
- Vil ærfugl som hekker nærmere skog/høyvokst vegetasjon men i reirhus ha høyere overlevelse enn reir som ligger i åpent.

Fremgangsmåte:

Prosjektet vil være delt i to deler; hvor første del foregår på vinteren 2017. Der man plasserer ut reirhus før ærfuglparene begynner trekke opp på holmer for å lete etter egnede reirplasser. Jeg har beregnet at det må senest være i starten av mars måned. Del to av prosjektet vil være etter endt hekkesesong og vil være basert på hva den ansvarlige for sjøfuglreservatene antar for å være en passende tid til å kontrollere hvor suksessfullt reirhusene har vært. Sjøfuglreservatene har ilandstigningsforbud fram til 15. Juli, men en senere kontroll enn den datoen er helt opp til hva ansvarlig person mener er passende med hensyn til hekkende sjøfugl.

Jeg søker om å ha mulighet til å gjennomføre prosjektet over to sesonger, hvor første sesong er 2017 med 2018 som den andre sesongen. Merk at reirhusene er midlertidige og vil fjernes etter endt feltforsøk. Det inkluderer også mellom forsøksårene. Så etter at alle reirhus er kontrollert i løpet av sommeren 2017 vil samtlige reirhus fjernes, for å så settes opp igjen vinteren 2018 og fjernes i løpet av påfølgende sommer 2018 (Med mindre vernområdestyret og ansvarlige mener det er mindre forstyrrende å la dem ligge sesongen rundt).

Antall inngrep totalt under hele prosjektet vil være basert på 100 reirhus laget av plastikbaljer på mellom 60-90 liter, snudd opp ned, med ei kuttet åpning som fungerer som inngang. Den blir da også festet og sikret til underlaget med barduner eller lignende. Disse skal gå igjennom randen av plastbalja og ned i bakken. Deretter vil jeg stable stein rundt plastbalja, slik at det i utgangspunktet ser ut som den er laget av stein. På toppen vil det bli lagt vegetasjon og stein slik at reirhuset sklir inn i terrenget av hensyn til hekkende fulg, potensielle predatorer og publikum

som ferdes i skjærgården. Antar at jeg kommer til å legge til rette med tang man finner langs land, som jeg da legger inn i reirhuset for at det skal virke mer innbydende for ærfuglhunnen (se figur 2 for illustrasjon av plastbaljer og kamuflere reirhuset).

Figur 2: Ulike typer reirhus. Første bilde illustrerer hvilken type hus som skal brukes (Plast). Bilde to viser hvordan reirhus/hekkehuis dekkes med vegetasjon og jord for å ikke stikke seg ut i terrenget (bilder henter fra nett, ment som illustrasjonfotografier).

Av hensyn til midlertidighet av utplassering av reirhus på hekkeholmer og at det må subjektivt vurderes hvor man faktisk plasserer reirhusene på sjøfuglreservat-holmene, søker jeg om å få tillatelse til å plassere ut et maksimum på 10 reirhus per sjøfuglreservat. For at reirhusene skal stå greit må det være godt underlag og helst slik at de er vendt mot sjøen. Det kan ikke stå rett på berggrunn, og derfor må man lete i vegetasjonsrenner på holmen for egnet plassering. Likledes er det vanskelig å studere på kartblad hvor på holmen det er best egnet for å plassere dem. Av hensyn til de årsakene jeg har nevnt, søker jeg om å få tillatelse til å plassere ut reirhus, og deretter når de er plassert oppgir jeg GPS posisjoner til ansvarlig for sjøfuglreservatene, samt inntegning på eventuelt kart hvis det er ønskelig.

Det vil være totalt 50 reirhus som plasseres på 6 sjøfuglreservater, med 50 reirhus plassert på andre holmer rundt om i umiddelbar nærhet som det nødvendigvis ikke hekker ærfugl på lengre, grunnet datagrunnlag og for å ha et sammenligningsgrunnlag mot aktive hekkeholmer.

Søker om å bruke følgende sjøfuglreservater;

- Slettingen
- Vengelsholmane
- Skjøringa

Arkivsaksnr: 2016/7918-0

Saksbehandler: Maria-Victoria Solstrand

Dato: 12.03.2017

U.off jf. offl. § 14

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	ST 13/17	21.03.2017

Mønstremyr og Botnen - Tiltak i 2017

Vedlegg

- 1 Mønstremyr og Botnen - Bekymringsmelding fra NOF 10 10 16
- 2 Kontrakt med Lister Videoklubb
- 3 Tilbud fra Stein A. Musikk
- 4 Avtale om bruk og vedlikehold av Mønstremyrvegen - mellom grunneiere
- 5 Forslag til skjøtselsavtale i Botnen ved Mønstremyr
- 6 Sluttrapport for 2016 - Mønstremyr og Botnen - fra forvalter til MDir

Andre dokumenter i saken:

- Epost fra BVI om kontrakter (Vedlegg A)
- Epost mellom MDir og NOF, og Verneområdeforvalter og NOF (Vedlegg B)

Forvalters innstilling

Verneområdestyret delegerer myndigheten til verneområdeforvalter, for å lage de nødvendige avtalene slik at den siste fasen av restaurering kan gjennomføres. Avtalene er avhengige av at VORF får midler for den siste fasen fra Miljødirektoratet.

Saksopplysninger

Verneområdestyret ba om en oversikt for hele restaureringsprosjektet og avtaler fra styremøte 1/17. Status i saken er følgende:

- Avtalene med entreprenør og konsulent har gått ut. Hvis arbeidet skal fortsette, må det lages nye avtaler med begge parter.
- Avtalen med Lister Videoklubb er underskrevet av Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder.
- Grunneiere for Mønstremyr og Botnen venter på en avtale med VORF for vedlikehold av veien.
- Grunneier for Botnen venter på en skjøtselsavtale.
- Grunneiere for Mønstremyr venter på en avtale før kjøp av arealer fra kommunen.
- Norges ornitologiske forening sendte inn en bekymringsmelding om prosjektet 10. okt 2016. MDir venter på et referat fra et møte mellom verneområdeforvalter og NOF.
- MDir har fått en sluttrapport for 2016, som viser til at restaurering av Mønstremyr ikke var særlig positivt for klimagassutslipp. Restaureringen av Botnen var positivt for klimagassutslipp.

Vurdering

Det mangler en avtale med konsulent, med entreprenør, og med grunneiere for å bli ferdig med restaurering av Mønstremyr og Botnen.

På grunn av restaurering av Mønstremyr, har en grunneier trukket seg, og vil ikke kjøpe den delen av Mønstremyr han hadde planlagt til å kjøpe.

Det er nå to grunneiere som venter på at VORF har avtaler med dem på plass, særlig i forhold til bruk og vedlikehold av Mønstremyrvegen - se foto 1:

Verneområdeforvalter anbefaler:

- Å jobbe videre med avtalene med grunneiere og Flekkefjord kommune så snart som mulig, slik at området kan bli kjøpt fra kommunen.
- Å jobbe videre med manglende avtaler slik at restaureringen av Mønstremyr og Botnen kan bli ferdig 2017.
- Å jobbe videre med en skjøtselsavtale med grunneier for Botnen (en eller to års avtale inntil videre).
- Å jobbe videre med filmprosjektet.

Foto 1: Mønstremyrvegen – avtalen mangler om vedlikehold

VEDLEGG A:

Fra: Vikøyr, Bjørn

Sendt: 6. mars 2017 11:55

Til: Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>

Kopi: Gunnarsli, Katrine Skajaa <fmavksg@fylkesmannen.no>

Emne: Mønstremyr dokumentasjon

Takk for et nyttig møte om Mønstremyr

Mønstremyrprosjektet dokumentasjon :

Utkast til forvaltningsplan (under tiltaksområder, planen er som kjent godkjent av styret): «Fidsel-Mønstremyr-Kleppe-Dåtland-Li, Kvanvik - kan restaureres og utvikles videre til et variert kystkultur- og naturlandskap. Deler av området er lett tilgjengelig for friluftsliv, fugleopplevelser og læring i natur hele året.»

Tiltakstabellen (vedlagt forvaltningsplanen) viser følgende :

Mønstremyr - restaurering	Mål 2,3	Restaurere vannområder og gjenvinne landbruksareal	900 000	2017	VOS
---------------------------	---------	--	---------	------	-----

Mail til miljødirektoratet 20. april 2016: Verneområdestyret ga i går sin enstemmige tilslutning til nedennevnte tiltak basert på Terrateknikk sin utredning 14 (2015) jf styremøte 2/16 19. april 2016: Fra protokollen (under evt): «Tiltak for vadefugl i Mønstremyr, nord i Hidreheia, Flekkefjord landskapsvernområde (tildelt ekstra kr 500 000 via Fylkesmannen) er under utredning mtp gjennomføring i høst.» Ingen protokollført merknad utenom: «Referatsaker for øvrig tas t e.». Jeg mener at vi allerede da også snakket om film.

Vedlegger vår søknad (på VORF sitt papir) av 29. juli og signert kontrakt med konsulent av 20. juli (som er en del av innkallingen til styremøte 5/16 som referatsak i september). (Hele anskaffelsen av grave-delen er godt dokumentert.)

Vedlagt er også signert kontrakt om filmen med Lista videoklubb og tilbud fra Stein Austrud music (som ble akseptert 21. des 2016). (Begge disse er utbetalt tilsammen 130000.)

Fra min side sett har det aldri vært noen tvil om at det er verneområdestyret som står bak prosjektet jf bl a søknaden fra i sommer som ble lagt fram for styret i september. Jeg har oppfattet at filmen da lå inne som en del av mitt oppdrag.

Vennlig hilsen

Bjørn Vikøyr

Naturforvalter

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

tlf +47 414 73 912 – +47 38 17 62 19 fmavbvi@fylkesmannen.no

Postadresse: Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Besøksadresse: Tordenskjolds gate 65, Kristiansand

VEDLEGG B:

Fra: Martin Eggen [mailto:martin@birdlife.no]

Sendt: 8. mars 2017 12:25

Til: Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>

Kopi: 'Norsk Ornitologisk Forening Lister Lokallag' <nof-ll@hotmail.com>; 'Norsk Ornitologisk Forening avd. Vest-Agder' <nof-va@hotmail.com>

Emne: SV: Vedr. bekymringsmelding restaureringstiltak Mønstremyr, sak 2016/7405

Hei igjen Maria-Victoria,

Jeg ser Miljødirektoratet skriver at de vil svare oss etter at et møte og befaring er gjennomført. Vi har skrevet et svært grundig og detaljert brev med beskrivelse av prosjektet slikt vi oppfatter det, med konkrete spørsmål.

Vi har ikke kapasitet til møte og befaring, men vil likevel be Miljødirektoratet svare på vår henvendelse, og er glad prosjektet på Mønstremyr blir gjennomgått slik at vi sikrer høyest mulig kvalitet på fremtidig våtmarksrestaurering.

Vennligst hilsen Martin Eggen
Norsk Ornitologisk Forening

Fra: Solstrand, Maria-Victoria [mailto:fmavmso@fylkesmannen.no]

Sendt: onsdag 8. mars 2017 11.45

Til: martin@birdlife.no

Emne: SV: Vedr. bekymringsmelding restaureringstiltak Mønstremyr, sak 2016/7405

Hei Martin,

Basert på meldingen fra MDir nede, er det mulig at vi arrangerer et møte så snart som mulig?

Med vennlig hilsen,

Maria-Victoria Solstrand
Verneområdeforvalter

Kontor: +47 38 17 62 20

Mobile: +47 40 81 79 88

Epost: fmavmso@fylkesmannen.no

Kontorsted: Fylkeshuset, 5. etasje, Miljøvernavdeling, Tordenskjolds gate 65, 4605 Kristiansand

Postadresse: Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

For øvrig minner vi om at all kommunikasjon med oss kan bli arkivert.

Abonner på FMAV nyheter her: <https://www.fylkesmannen.no/Aust--og-Vest-Agder/Abonnement/>

Verneområdestyret
for Oksøy-Ryvingen
og Flekkefjord
landskapsvernområder

Fra: Vibeke Husby [mailto:vibeke.husby@miljodir.no]
Sendt: 3. mars 2017 16:55
Til: martin@birdlife.no
Kopi: Postmottak Miljødirektoratet <post@miljodir.no>; Finn Katerås <finn.kateras@miljodir.no>; Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>
Emne: SV: Vedr. bekymringsmelding restaureringstiltak Mønstromyr, sak 2016/7405

Hei,
takkt for henvendelse angående restaureringsarbeidet i Mønstromyr og NOFs bekymring knyttet til dette. Vi beklager seint svar.

Miljødirektoratet har etter mottatt henvendelse fra NOF hatt to møter med Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder/Verneområdestyrer for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområder om restaureringen i Mønstromyr. Direktoratet har brukt noe tid på å sette seg inn i de faktiske forhold knyttet til tiltaket. Ved nyttår fikk prosjektet i Mønstromyr ny saksbehandler. Direktoratet hadde møte med ny saksbehandler, verneområdeforvalter Maria-Victoria Solstrand, den 22. februar. Solstrand ønsker å invitere representanter fra NOF til et møte om Mønstromyr-prosjektet, for å informere om restaureringen og diskutere NOF sine synspunkter på arbeidet som er gjennomført. En befaring til området kan også være aktuelt.

Når Miljødirektoratet har mottatt rapport fra møtet/befaringen, vil vi ut ifra dette og det vi ellers vet om prosjektet, svare NOF på spørsmål stilt i bekymringsmeldingen (sak 2016/7405, vår ref).

Med vennlig hilsen

Vibeke Husby

Seniorrådgiver, naturarvseksjonen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 473 27 543

E-post: vibeke.husby@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Fra: Martin Eggen [mailto:martin@birdlife.no]
Sendt: 1. mars 2017 13:21
Til: Solstrand, Maria-Victoria <fmavmso@fylkesmannen.no>
Kopi: 'Norsk Ornitologisk Forening avd. Vest-Agder' <nof-va@hotmail.com>; 'Norsk Ornitologisk Forening Lister Lokallag' <nof-ll@hotmail.com>; post@miljodir.no
Emne: SV: Bekymringsmelding vedrørende restaureringstiltak i Mønstromyr - Flekkefjord landskapsvernområde

Hei Maria-Victoria,

Takk for invitasjonen til møte og befaring. Det er ikke aktuelt for oss å prioritere dette nå. NOF har ikke vært involvert verken i planleggingen eller gjennomføringen, og etter det vi forstår er prosjektet inne i en avsluttende fase/er avsluttet.

Vernområdestyret
for Oksøy-Ryvingen
og Flekkefjord
landskapsvernområder

Derimot ønsker vi fortsatt å få svar på vårt brev til Miljødirektoratet (direktoratets saksnummer 2016/7405), for å få svar på våre spørsmål av mer generell art omhandlende kvalitetssikring av restaureringsprosjekt og bruk av midler til naturrestaurering. Vi har også skrevet at direktoratet bør granske tilfellet i Mønstremyr for å finne ut om prosjektet er realisert uten at noen har stilt spørsmål ved de miljømessige vurderingene. Vi viser til dette brevet.

For øvrig har NOF en lang historikk med godt samarbeid med fylkesmenn og andre forvaltningsmyndigheter, og ser frem til flere slike i fremtiden.

Hilsen Martin Eggen
Naturvernrådsgiver Norsk Ornitologisk Forening

Fra: Solstrand, Maria-Victoria [mailto:fmavm,
so@fylkesmannen.no]

Sendt: torsdag 23. februar 2017 16.23

Til: kjetil@birdlife.no; martin@birdlife.no; nof-ll@hotmail.com

Emne: Bekymringsmelding vedrørende restaureringstiltak i Mønstremyr - Flekkefjord landskapsvernområde

Hei

Med dette brevet, inviterer jeg dere (NOF) til et møte for å diskutere Mønstremyr restaureringsprosjekt i Flekkefjord landskapsvernområdet.

Hoved tema for diskusjon er bekymringsmelding fra NOF til Miljødirektoratet med dato 10.10.2016 (Martin Eggen som kontaktperson).

Dere kan velge lokaliteten for møtet, og hvem fra NOF sin side som burde inviteres. Møtet burde skje i den nærmeste fremtiden, men jeg tar ferie uke 9.

Verneområdestyre har neste styremøte 21. mars i Flekkefjord. NOF er invitert til å diskutere deres bekymring med styret kl 10.00 hvis det ønskes. Ca. kl 13:30 blir det en befaring på Mønstremyr. NOF er invitert til å være med på befaringen sammen med Verneområdestyret.

Med vennlig hilsen,
Maria-V.

Maria-Victoria Solstrand
Verneområdeforvalter

Office: tlf +47 38 17 62 20 – Mobile: +47 40 81 79 88 fmavmso@fylkesmannen.no

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

Miljødirektoratet

Deres ref.

Deres kontaktperson

Vår ref.

Vår kontaktperson
Martin Eggen

Dato
10.10.2016

Bekymringsmelding vedrørende restaureringstiltak i Mønstremyr

I midten av september ble et restaureringsprosjekt startet opp i Mønstremyr, Flekkefjord kommune. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) er svært bekymret over det arbeidet vi nå ser pågår i Mønstremyra og overrasket over at dette fremstilles som et miljømessig restaureringsprosjekt. Prosjektet bærer etter vårt syn preg av i hovedsak å være et rent kanalisering og senkningsprosjekt. Landbrukshensyn kommer i første rekke, mens myras verdi for fugl og biologisk mangfold reduseres.

Et prosjekt for å tilrettelegge for landbruksaktivitet

Mønstremyrs opprinnelige verdi som torvmyr gikk tapt allerede da myra ble senket og delvis oppdyrket for noen tiår siden. Restaurering tilbake til opprinnelig tilstand er neppe mulig dersom området fortsatt skal kunne brukes til jordbruk. De biologiske kvalitetene i Mønstremyr har de siste tiårene først og fremst vært knyttet nettopp til de forsumpede jordene der det er for fuktig til at det går an å drive effektivt jordbruk. I noen grad har også opprinnelig myrvegetasjon kommet tilbake i de aller fuktigste områdene hvor grunnvannet ofte står helt opp i dagen. Den høye kulturvegetasjonen (først og fremst mye strandrør) som sjelden blir slått pga. fuktigheten, randsonene mot original natur, samt et lite felt med torvmyr som ikke har blitt dyrket har også hatt god tiltrekningskraft på en del fuglearter. Det vi nå ser er at små og delvis gjengrodde kanaler og grøfter graves opp, bredere og dypere enn noen gang tidligere. Det graves også opp nye kanaler rundt nesten hele den lille torvmyra som fremdeles var noenlunde intakt. Små utvidelser i dette kanalsystemet skal tydeligvis fungere som dammer med noe vannspeil. Vi er kjent med at det planlegges enkelte lave terskler, men vannstands nivået i disse dammene vil likevel ligge langt under terrenget (0,8-1 meter flg. Terrateknikk sin rapport, se under). Planene for området minner mest om et parkanlegg. Om det nye kanalsystemet overhodet kan sies å få noe særlig verdi for fugl og øvrig biologisk mangfold, så vil det etter vår vurdering på langt nær erstatte det som går tapt når vannstanden senkes, både på de forsumpede jordene og i den lille resten av original torvmyr. I tillegg vil tiltaket muliggjøre effektivt og moderne jordbruk på større arealer. Dette er jo positivt for grunneier, men negativt for det biologiske mangfoldet. Myra inngår i Flekkefjord landskapsvernområde, men vernebestemmelsene er ikke til hinder for landbruk på eksisterende og tidligere utnyttede landbruksarealer. Vi er således innforstått med at myra således ikke har noen formell beskyttelse.

Liten nytte for klima, flomdemping og naturmangfold

På fylkesmannens hjemmeside (<https://www.fylkesmannen.no/Aust--og-Vest-Agder/Miljo-og-klima/Verneomrader/Monstremyr-bedres-for-fugl-og-landbruk/>) kan man lese at målsetningen med restaureringen er å øke myras verdi for fugl, at tiltaket skal redusere klimagassutslipp og flom. En myrs viktigste egenskap er evnen til å fange opp og holde på vann, når myra kanaliseres og vannstanden senkes, reduseres denne evnen. Det som skjer på Mønstremyra er nettopp senkning og kanalisering. Dette vil derfor medføre økt flom i vassdraget nedenfor myra og økte utslipp av klimagasser. Vi finner derfor ingen samsvar mellom de målsetningene som Fylkesmannen fremsetter og de planene som nå utføres i praksis.

Når det gjelder biologisk verdi så er dette i stor grad knyttet opp til vannstands nivå, og verdien for fugl og annet biologisk mangfold stiger med økende vannstand. NOF kan ikke på noen måte se hvordan dette prosjektet skal kunne øke myras verdi for fugl. De begrensede og parkmessige biotopene som dannes i tilknytning til kanalsystemet som nå etableres vil på ingen måte oppveie for arealene rundt som vil få en sterkt redusert biologisk verdi.

NOF er ikke delaktig i prosjektet

Fylkesmannen skriver at tiltaket skjer i nært samarbeid med NOF. Verken fylkeslag, lokallag eller NOF sentralt har fått en eneste henvendelse fra verneområdeforvaltning, Fylkesmann eller andre involverte i dette prosjektet. Vi har ikke blitt bedt om innspill til planer, deltatt på befaringer eller hatt noen som helst befattning med dette prosjektet. Et navngitt NOF-medlem er referert på fylkesmannens nettside, og et annet medlem har deltatt på en felles befarings i området. NOF har vært i dialog med disse personene og andre medlemmer med lokal tilknytning som har en viss kjennskap til prosjektet og som kjenner godt til naturmangfoldet i Mønstremyr. Felles for disse er at de aldri har gikk uttrykk for at de representerer NOF, men at de har deltatt og uttalt seg som privatpersoner med lokal kunnskap om Mønstremyr. Disse personene er nå like fortvilet som resten av NOFs organisasjon over det som skjer i Mønstremyra. Hvor Fylkesmannen tar det fra at «tiltaket skjer i nært samarbeid med NOF» er derfor uforståelig for oss. Forvaltningsmyndighetene står selvsagt fritt til å samarbeide med hvem som helst som har interesse eller kunnskap som kan komme til nytte. NOF kan imidlertid ikke godta at vår organisasjon brukes for å legitimere prosjekter som tar så lite med naturvern å gjøre som dette. Vi vil ikke heller ikke at vårt navn skal assosieres med prosjekter som vi ikke på noe tidspunkt har vært involvert i.

NOF har forsøkt å sette seg inn i planene på Mønstremyra, da vi etter hvert ble klar over hvor galt dette prosjektet fører hen. Vi har ikke tilgang til de endelige planene / anbudsdokumentene som ligger til grunn for prosjektet. Ved søk i de offentlige postjournalene finner vi heller ikke noen offentlig korrespondanse om prosjektet, bortsett fra en søknad fra Fylkesmannen til Miljødirektoratet om midler til utvidelse av restaureringstiltaket og en pedagogisk film (!), datert 29. juli d.å. Det eneste dokumentet vi har fått tilgang til (via Fylkesmannens hjemmeside) er en rapport fra Terrateknikk som omhandler «vannhåndtering vs. naturinteressene» (Terrateknikk undersøkelse 14 -2015, se vedlegg).

Terrateknikk konklusjon ikke tatt til følge

Det ser ut til at prosjektet i utgangspunktet realiseres i henhold til en skisse som er foreslått av Terrateknikk i deres undersøkelse. (Se beskrivelse av tiltak på side 19 og skisse på side 21.) Terrateknikk kommer med en, etter vårt syn viktig, konklusjon på side 19 i rapporten: «Etter Terrateknikk sin vurdering viser ikke de gjennomført undersøkelsene vei til åpenbare kombinasjonstiltak som kan avhjelpe de problemene for landbruksdrift som man finner på Mønstremyra og samtidig bedre forhold for biologisk mangfold.» Denne konklusjonen burde

fått forvaltningsmyndighetene til å vurdere om det var riktig å gå videre med prosjektet. Terrateknikk skisserer likevel en skisse med tiltak for å forbedre vannproblematikken for landbruket, det går imidlertid frem at dette er hovedhensikten og de biologiske tiltakene kommer i annen rekke. (Ref. sammendrag på side 3: «Slik Terrateknikk vurderer saken vil imidlertid de landbruksmessige forutsetningene bedres ved bedre kanalsystem, noe som kan samordnes med reetablering av noe verdi for også biologiske forhold.») Terrateknikk forsøker ikke å gi inntrykk av at de har gjort noen grundig og detaljert vurdering av biologiske forhold. En ting som burde vært nevnt i rapporten er at når vannstanden senkes i og rundt den såkalte «brakkmarsksteigen», så slipper luft til i torvmassene som tidligere var mettet med vann. Dette frigjør klimagasser (om enn i mindre skala), og vil i neste omgang føre til bedre vekstbetingelser for bjørk og dermed fremskynde tilgroingen på den siste rest av original myr. Terrateknikk påstår imidlertid ikke at tiltakene vil redusere klimagassutslipp og flom, slik Fylkesmannen påstår på sin hjemmeside. NOF har ellers lite å utsette på Terrateknikk's faglige vurdering. Det er først og fremst den måten forvaltningsmyndighetene fremstiller prosjektet på, og de helhetlige vurderingene som de ansvarlige for prosjektet har gjort vi er kritiske til.

Dårlig gjennomføring og manglende kompetanse om biologiske forhold

Går videre til hvordan prosjektet så langt har blitt gjennomført så har det vist seg at den eneste dammen som kunne fått noen særlig verdi for fugl (fordi den var planlagt i et noenlunde flatt område der det står overvann, og dermed kunne ha fått vannspeil i høyde med terrenget rundt) ikke var realiserbar. Denne dammen var planlagt på nordsiden av «brakkmarsksområdet», men har nå blitt flyttet til sørsiden hvor den inngår i kanal/dreneringssystemet. Prosjektet har også sørget for å renske opp hovedkanalen gjennom myra. Videre så er oppgravede masser planert ut over eksisterende naturlig myrvegetasjon i «brakkmarsksområdet» (ref. vedlagt bilde nr. 6). Alle endringer som vi har registrert så langt, i forhold til Terrateknikk's skisse, er altså gjort på landbrukets premisser, og på bekostning av biologiske hensyn.

Ytterligere et eksempel som illustrerer en grunnleggende mangel på biologiske kunnskaper er at det skal være fremsatt forslag om tilplanting med svartor langs grøfter og kanaler i Mønstromyra. For det første er det ikke noen naturlig forekomst av svartor i dette området. Videre så er svartor allerede et stort forvaltningsmessig problem i våtmarksområder andre steder i Vest-Agder, noe Fylkesmannen burde ha god kjennskap til. Arten sprer seg raskt, har svært høy fuktighetstoleranse og har vist seg svært vanskelig å bekjempe. Den skyter opp masse nye skudd etter felling og i motsetning til de fleste andre løvtrær så er det vanskelig å få både får og storfe til å beite ned de nye skuddene til svartora. Videre så forbruker svartor vann og rotnollene har en egenskap som omdanner torv til jord. Svartor er kort sagt en tresort man ikke ønsker skal etablere seg i et myrområde. Introduksjon av denne arten vil også medføre fare for spredning til heiene rundt, der en legger et betydelig skjøtselsarbeid i å forsøke å holde et åpent lynghei-terreng.

Oppsummering

Vi vil gjerne presisere at vi ikke klandrer grunneier og landbruksinteressene i Mønstromyr for at de deltar og stiller seg positive til dette prosjektet. De er i sin fulle rett til å forsvare sine interesser og arbeide for å legge forholdene best mulig til rette for et moderne og effektivt jordbruk.

Formål med denne meldingen:

1. Direktoratet må etablere kvalitetssikring for å hindre at dette gjentar seg. Restaureringsprosjekter må ta utgangspunkt i en prosjektplan med klart definerte mål. Målene må være realistiske og ha en faglig forankring. Før midler tildeles må det stilles krav til en rimelig grad at samsvar mellom et prosjekts målsetninger og de planene som skal utføres i praksis. Det må være helt klart hvem som er ansvarlig for

gjennomføringen av slike prosjekter. Miljøvernmidler må brukes til det beste for natur, miljø, klima og biologisk mangfold. Midler til tiltak som i hovedsak fremmer landbruksinteresser bør tas fra annet hold. Vi kan ikke godta at slike prosjekter kamufleres som miljøtiltak.

2. NOF vil presisere at vi IKKE stiller oss bak de planene som nå realiseres i Mønstremyr. Vi har flere eksempler på et vellykket samarbeid med Fylkesmannen i andre sammenhenger og vi ønsker å fortsette dette samarbeidet i fremtiden. Som en naturvernorganisasjon er vi imidlertid også forpliktet til å melde fra når vi registrerer ting som ikke er bra. I dette tilfellet ville vi neppe kunnet stilt oss bak planene selv om vi hadde blitt invitert med i samarbeidet på et tidlig stadium.
3. Direktoratet bør granske tilfellet i Mønstremyr for å finne ut om prosjektet er realisert uten at noen har stilt spørsmål ved de miljømessige vurderingene. Arbeidet bør etter NOFs syn settes på hold og flere midler bør ikke tildeles prosjektet, inntil Direktoratet eller en uavhengig tredjepart har vurdert om noe kan gjøres for å bøte på de skadene som allerede har skjedd. NOF kan umiddelbart ikke se hvordan en skal komme i havn med noen miljømessig gevinst uten å reversere det meste som allerede er utført og planlegge det hele på nytt med tanke på å beholde høyt grunnvann i myra. Dessverre ser vi for oss at dette vil møte motstand hos grunneier og landbruksmyndigheter. For oss så kan det se ut som at beslutningen om å starte opp dette restaureringstiltaket i Mønstremyra er tatt på feil premisser.

NOF imøteser en tilbakemelding på om Direktoratet vurderer prosjektet i Mønstremyr som en økologisk restaurering. En klargjøring av hvilke midler som er brukt i dette prosjektet er også på sin plass.

Med vennlig hilsen

Kjetil Solbakken generalsekretær NOF
Vest-Agder

Tor Egil Høgsås – Leder NOF avdeling

Vedlegg:

- Bilder av pågående arbeid i Mønstremyr, tatt 2. oktober 2016.
- Terrateknikk undersøkelse 14 – 2015.

KOPI:

- Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, Miljøvern avdelingen v/miljøverndirektør Ørnulf Haraldstad.
- SABIMA

VEDLEGG 1 – Fotos fra Mønstremyr den 2. oktober 2016.

Bilde 1 – Oversikt over arbeidet sentralt i Mønstremyr.

Bilde 2 – Hovedkanal er rensket opp.

Bilde 3 – Ny kanal fra hovedkanalen opp til siste rest av original torvmyr. Som en kan se er kanalen på flere steder er gravd helt ned til grunnfjellet.

Bilde 4 – Nærbilde av en av dammene.

Bilde 5 – Nye grøfter rundt siste rest av original torvmyr.

Bilde 6 – Oppgravde masser planeres ut oppå naturlig vegetasjon på udyrket areal.

Bilde 7 – Dam på sørsiden av sentral udyrket torvmyr, i forkant utløpskanal som vil holde vannstanden nede.

KONTRAKT

FYLKESMANNEN I AUST- OG VEST-AGDER OG LISTER VIDEOKLUBB

A) LISTER VIDEOKLUBB SKAL LEVERE FØLGENDE TIL FYLKESMANNEN I AUST- OG VEST-AGDER VEDR. MØNSTREMYRPROSJEKTET :

- a. **2-3 undervisningsfilmer, hver film med varighet på 5-7 min.**
- b. Filmene forutsettes ferdig innen 31. januar 2018.
Frist inkluderer ikke pålagt filmmusikk.
- c. Dersom det viser seg å være behov for små justeringer med f.eks. ytterligere filmopptak våren 2018, er begge parter åpen for det. I så tilfelle forlenges fristen for ferdigstillelse til 1. juni 2018.

B) RETTIGHETER:

- a. **Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder** har rett til å nytte filmene eller sekvenser av dem i **ikke-kommersielle sammenhenger**. Evt. visningshonorarer tilfaller Lister VideoKlubb.
Enhver visning av filmene eller sekvenser av dem forutsetter at produsent oppgis.
- b. **Lister VideoKlubb** har **alle kommersielle rettigheter** til samtlige filmopptak/filmer eller bilder/sekvenser av dem.

C) OPPGJØR:

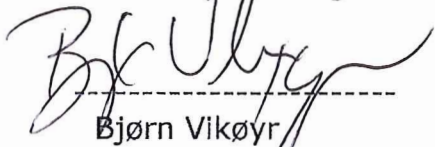
- a) Totalpris for ovennevnte oppdrag: Kr. 85.000,-.
- b) Beløpet utbetales Lister VideoKlubb innen utgangen av 2016.
- c) Ved uforutsette hendelser som medfører ekstraarbeid eller ekstrakostnader for Lister VideoKlubb, kan det avtales ytterligere honorar.
- d) Dersom forutsetningen under punkt D, underpunkt. b. ikke blir oppfylt, kan kontakt kanselleres og en rimelig del av totalprisen vil tilbakeføres.

D) FORUTSETNINGER:

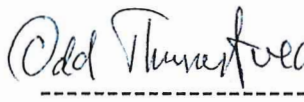
- a. Lister Videoklubb stiller med nødvendig film-teknisk utstyr i forbindelse med filmprosjektet.
- b. Fylkesmannen har ansvar for at manus og dreiebok er oversendt Lister VideoKlubb senest innen 1. mars 2017.
- c. Fylkesmannen sørger for person til innlesing av kommentarene i samarbeid med Lister Videoklubb. Innlesingen er gjennomført innen 15. januar 2018. Det samme gjelder i forbindelse med punkt A) underpunkt. c.
- d. Fylkesmannen dekker eventuelle utgifter til bidragsytere og musikalsk innslag i filmene.

Flekkefjord/Kristiansand, 22. desember 2016

Fylkesmannen
i Aust- og Vest-Agder

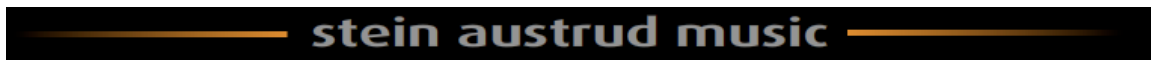

Bjørn Vikøyr
Naturforvalter

Lister VideoKlubb

Odd Thunestvedt
Prosjektleder

Lister VideoKlubb

Olav Vegge
Styreleder

Stein Austrud
Kapellbakken 4
4516 Mandal.
tlf 90099139
steinaustrud@me.com

13.12.16

Tilbud

Tilbud om komponering av musikk /lyd design/lyd bearbeid, i forbindelse av filmprosjektet:

«Bedre liv i Mønstremyr» - pedagogiske filmer om restaurering av våtmark.

Kr 30.000,-

Tilbudet er vurdert på bakgrunn av foreløpige opplysninger og arbeidsbeskrivelse.

**Mvh
Stein Austrud**

Avtale om bruk og vedlikehold av Mønstremyrvegen

Denne avtalen gjelder mellom grunneierne på Mønstremyr gnr 44 bnr.2. Reidar Solbjørg og Roar Svindland.

Avtalen gjelder hele veien fra bommen til der veien møter hovedkanal (ved stort plastrør), og gjelder til ny avtale og jordskifte er ferdig.

Vedlikehold/skraping av vei og stikkgrøfter utføres på dugnad av alle grunneierne. Dager avtales slik at det passer alle. Roar stiller med skrape/høvel. Legger opp til en dugnadsdag vår og en høst. Ellers etter behov.

Låsene på bommen byttes og hver grunneier får nøkler etter behov. Utgiftene til lås og nøkler fordeles etter antall nøkler på hver grunneier. Reidar skaffer ny lås og riktig antall nøkler.

Eier av hytte ved Torsvann betaler kr. 1500,- i året og tilbys 2 nøkler.

Det opprettes egen konto som brukerne betaler inn årlig leie på. Reidar ordner konto og styrer kontoen. Pengene brukes på vedlikehold av veien.

Ved henvendelse fra andre om bruk av vei kan dette skje ved at begge grunneiere er enige og bruk tillates i sommerhalvåret. For nøkkel og bruk om sommeren (1 mai-1 okt) betales årlig kr. 1500,- pr bil og opptil 15 turer. Bruk av veien i forbindelse med slutt arbeidet og filming på de nye dammene tillates mot kjøp av en nøkkel og kr. 3000,- i leie for 2017. Ved skader på vei av store maskiner og transport skal disse i tillegg utbedres. Prisene er beregnet ut fra kr. 100 pr bil pr. tur.

Parkering fra besøkende henvises til ny parkeringsplass rett før en kommer inn på selve myra. Kjøring på veien innen for ny parkeringsplass tillates kun for grunneierne.

Hver enkel grunneier har ansvar for oppfiksing av veien etter bruk ut over vanlig jordbruksdrift. Tenker da på bruk av større maskiner som gravemaskiner, lastebiler og skogsmaskiner. Disse skal også kun bruke veien når det er gode og tørre forhold.

Tvister avgjøres av Flekkefjord landbruksnemd og Sverre Thele.

Flekkefjord 3. mars 2017

Roar Svindland

Reidar Solbjørg

Forslag til skjøtselsavtale i Botnen ved Mønstremyr.

-Tilsyn, vedlikehold og regulering av damanlegg/vannspeil. Behov for heving og senking av vannspeil av hensyn til fugleliv, behov for beiting, rydding av uønsket kratt og beplantning av ønskede arter. Sette opp gjerde rundt deler av damanlegget og ekstra tilsyn av storfe så ikke de går seg fast i sumpete områder.

- Lynghei mot nord ønskes ryddet for krattskog, svies og beites årlig. Brukes flyttbare gjerder for ønsket beitetrykk. Området skal beites i sommerhalvåret med storfe(vestlandsk fjordfe) og vinterbeites (lyngheia) med utegangersau.

- Omkringliggende myrområder ryddes for bjørkekratt og holdes frie for kratt slik at området rundt selve damanlegget igjen framstår som åpne myrområder med tilhørende vannspeil. Disse skal så også beites med storfe i sommerhalvåret. Rydder litt hvert år. Arealet som blir beitet og skjøttet er ca 350daa.

- Ekstra vedlikehold på vei til Mønstremyr som følge av økt bruk grunnet etablering av vannspeil og økt aktivitet i Botnen.

Regner årlig ett timeforbruk 150 timer og kr. 270 pr. time inkl. bruk av motorsag og lignende håndverktøy. Sum årlig = 40500,- + mva

Hilsen Roar Svindland

MØNSTREMYR OG BOTNEN

i Flekkefjord landskapsvernområde

2016 SLUTTRAPPORT

til Miljødirektoratet

fra verneområdeforvalter for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder

21 februar 2017

1 INTRODUKSJON

Før tiltak var **Mønstremyr** et stort fulldyrket areal drenert av smale kanaler eller av rør og med begrenset verdi for fuglelivet og negativ klimaverdi (myr under nedbrytning). **Botnen** var et fuktsjukt beiteareal/myr med ubetydelig landbruksverdi, negativ klimaverdi (myr under nedbrytning) liten verdi for fugl og annen biologi. Området var for våt og derfor farlig for beitedyr.

I løpet av 2016 ble Mønstremyr endret vesentlig gjennom etablering av store biotopkanaler med felles formål å skape vannspeil så vel som å drenere landbruksarealene. I tillegg ble fire dammer etablert.

I løpet av høsten 2016 ble Botnen sterkt endret ved ombygging fra dårlig beitemark og myr og til en serie av vannsområder med produktive kantsoner men sterkt redusert nedbrytning fra de dykkede områdene.

Dette restaureringstiltak har betydelig forbedret den økologiske tilstanden ved å få tilbake vannspeil og kanaler. Samtidig heves vannsyke dyrkingsarealer. Tiltakene vil redusere flommer og utslipp av klimagasser.

Mønstremyr er en oase for fugl. Den har betydelig tiltrekningskraft og verdi for rovfugl, vadefugl og våtmarkstilknyttet spurvefugl samt amfibier. Denne svært viktige fuglebiotopen blir bedre både for trekk- og hekkefugl. I tillegg, hovedtrekket av rovfugl langs kysten vest for Lista, går over Mønstremyr. Den er en av fem utvalgte lokaliteter for fuglekikking i Vest-Agder, og den viktigste i Listerregionen utenom Lista.

Her er mange severdige fuglearter i Mønstremyr i dag. Ved å få tilbake vannspeil og kanaler av en viss størrelse i fin mosaikk med slake kanter og varierte naturtyper omkring, forventes en økning i hekking og rasting under høsttrekket, også av sjeldne arter, og gjenetablering av arter som forsvant for ca 40 år siden. Det er også forventet at sjeldne og flotte artene som brushane, gresshoppesanger og knekkand, skal vise seg her igjen de nærmeste årene, etter mange års fravær.

Store masser var flyttet for å gi et organisk system av dammer og kanaler med slake lett tilgjengelige kantsoner. Massene var brukt til å heve vannsyke dyrkede arealer tett ved.

Tiltakene skjedde i nært samarbeid med grunneierne, Flekkefjord kommune og Norsk ornitologisk forening.

Figur 1:
Kart av området som viser Mønstremyr og Botnen

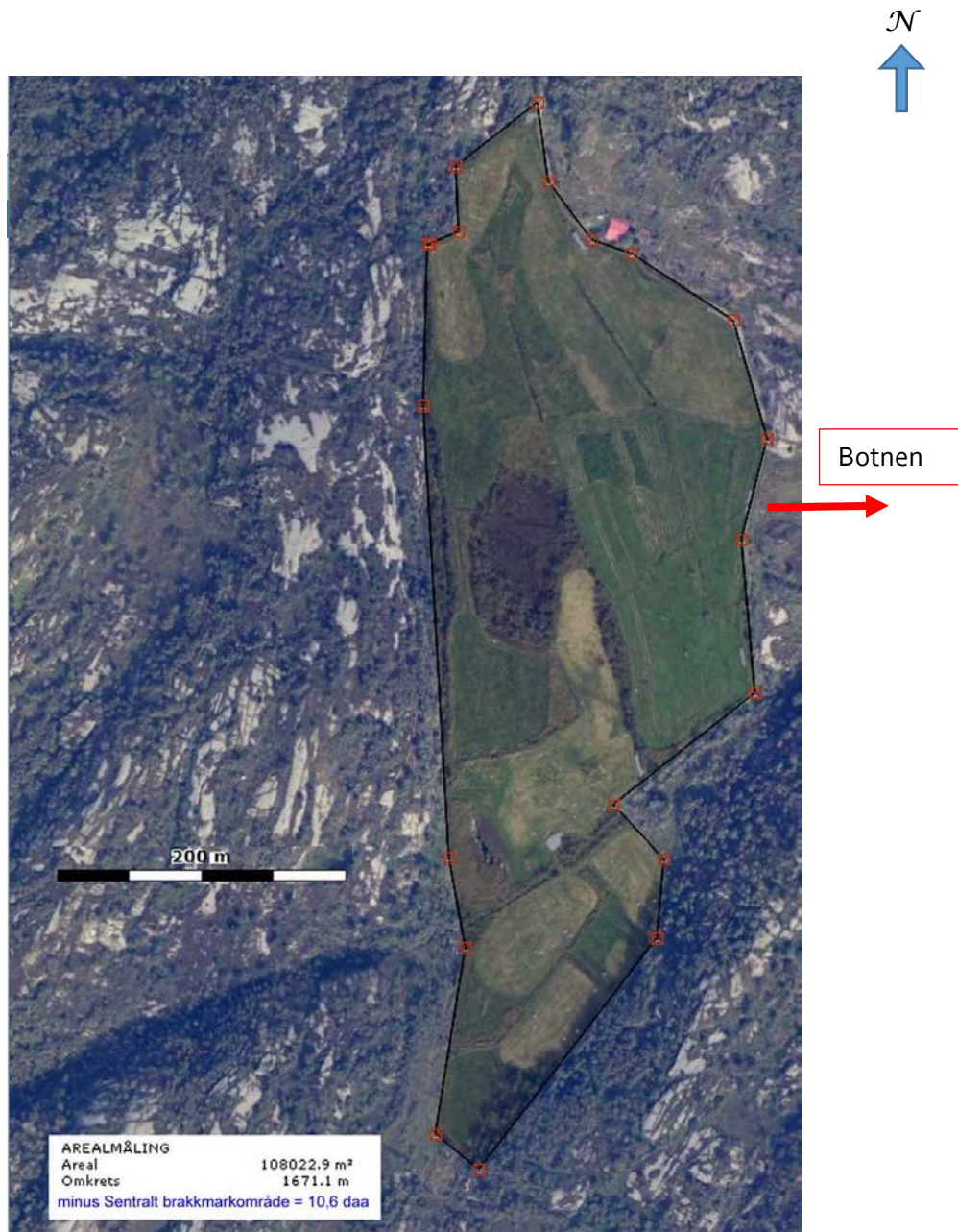
Figur 2:

Ortofoto av Mønstremyr før tiltak. Nord er opp.

Areal og brakkmarksområde i ramme nederst

Areal: 108022.9 m²

Omkrets: 1671.1 m

Figur 3:
Ortofoto av Botnen før tiltak. Vest er opp.
Tiltaksområdet i blå farge. Målestokk til venstre er 80m.

2 MIDLER: TILDELT OG BRUKT

For 2016, VORF fikk 921 000 kr i tildelt midler fra MDir for restaurering av Mønstremyr og Botnen våtmark. 921 380 kr var brukt. Se Tabell 1 for en oversikt.

Tabell 1:

Mønstremyr og Botnen regnskap 2016				
(alle tall eks mva)				
	Søkt	Tildelt	Budsjett	Regnskap
Mønstremyr	601 000	601 000		
Tiltak RA maskin jf notat til VORF			392 000	504 772
Agder naturmuseum forundersøkelse			11 000	11 023
Terrateknikk konsulent			45 000	62 636
Diverse			129 000	2 949
Sum			577 000	581 380
Botnen	220 000	220 000		
Tiltak RA			190 000	195 000
Terrateknikk konsulent			30 000	30 000
Sum			220 000	225 000
Film	230 000	100 000	124 000	115 000
Total sum	1 051 000	921 000	921 000	921 380

3 ANTALL METER GRØFT TETTET

3.1 MØNSTREMYR

Det er ikke stengt noen grøfter på Mønstremyr. Derfor er det vannstandshevingen og sideeffekter som utgjør det aktuelle klimatiltaket.

Mønstremyr er først og fremst et biologisk mangfold tiltak i tett samvirke med landbruk/lokale eiere. Det blir feil å legge standard grøftestengingstall til grunn på Mønstremyr, da klimaeffekten av vannhevingen vanskelig kan beregnes. Klimaverdien vil først komme om man får til prosjekt med vannstandsheving vinterstid (se 4.1.2).

Mønstremyr prosjektet omfattet, i henhold til planene, massearbeider på 6725 m³ fordelt på 450 løpemeter grøft og 2000 m² dam-areal. Arbeidene startet opp med opprensning av eksisterende kanal sør for tiltaksområdet. Denne opprensningen var dels sterkt ønsket av grunneiere, men også viktig for å midlertidig senke vannivået i tiltaksområdet ved å gi eksisterende kanaler maksimal drenerende effekt/lavest mulig vannhøyde.

3.2 BOTNEN

Det er i liten grad foretatt grøfting i Botnen som i dag er synlig, og måloppnåelse regnet som stenging av grøfter er derfor lite hensiktsmessig, da man isteden setter hele arealet under vann; et vesentlig sterkere tiltak enn stenging av grøfter. Man kan tillate seg å vurdere hvor mye grøft som naturlig ville vært etablert i Botnen for drenering, og ut fra sterkt fuktighet og tette masser og et samlet areal på over 11 da, kan man grovt legge til grunn at grøfting for drenering ville medført behov for 1000m grøft, som ved vannsetting kan vurderes som "stengt" og derved inngår som del av måloppnåelsen.

4 VURDERING AV MÅLOPPNÅELSER

Mønstremyr og Botnen prosjektene er samvirkende prosjekter med ganske forskjellige rammebetingelser og førstelinjemål. Mønstremyr måtte – av hensyn til nåværende og nye grunneiere - gjennomføres med stort fokus på at eksisterende landbruksverdi, herunder areal og bruksverdi, ikke ble skadelidende i nevneverdig grad, mens Botnen kunne gjennomføres med hovedvekt på klima og biologisk-mangfold tiltak, og med verdi for landbruk tilordnet så langt dette var mulig.

4.1 REDUSERTE KLIMAGASSUTSLIPP

4.1.1 Mønstremyr

For Mønstremyr er estimering av effekt på klima i første omgang meget vanskelig, idet man må estimere pluss- og minuseffektene av tiltak hvor beregningsgrunnlaget er svakt. For beskrivelsens del skal dette allikevel problematiseres:

- For Mønstremyr prosjektet vil øking av bunnbredde i kanalene medføre at tidligere vanddykket torv tas opp til ukomprimert og aerobt miljø og gjøres til gjenstand for større nedbrytning enn før gravetiltak. Tilsvarende gjelder for masse fra dammene.
- Det økte utslippet fra gravemasser kan kontres av at tersklene i de nye kanalene og dammene løfter grunnvannsnivået i kanalløpene og dammene til høyere nivå enn før tiltak (da kanalene var smale og dype). Dette vil medføre at større del av torvlaget langs vannløpene står permanent dykket og under marktrykk til fordel for redusert nedbrytning. Hvor langt inn i massene virkning av slik vannstandshevingen går, kan imidlertid ikke klarlegges uten å fastslå grunnvannsspeilet innover fra kanalene og derved hvor langt inn i massene hevet vannstand har virkning.

Dette vil allikevel bare bidra til å fastslå én av to viktige faktorer som påvirker CO₂/CH₄ regnskapet for Mønstremyr prosjektet. En annen viktig del er karbonregnskapet tilknyttet bruk/utspreiding av gravemasser fra kanal/damgravningen oppå opprinnelig landbruksjord.

- Dersom dette gjør at både eksisterende toppjord og pålagt toppjord blir tilgjengelig for nedbrytning, så øker nedbrytningsvolumet og CO₂ utlekkingen vil øke.
- Dersom gravemassene er like tette som dagens toppjord på Mønstremyr, (som er så tette at regn knappest trenger ned i marken), så vil pålagte gravemasser sperre inne opprinnelig toppjord og stenge ned nedbrytningen av dette. I så fall kan denne delen av tiltaket gå i pluss grunnet bedre avrenningsegenskaper for nytt topplag.
- Videre forventes grasproduksjonen i det nye arealet (med ny toppjord) kunne bli større fordi nytt topplag er lagt med bedre arrondering/avrenning enn opprinnelig, og nedbrytning vil derfor kunne kontres med økt karbonbinding gjennom økt produksjon av plantemateriale.

4.1.2 Midlertidig vannsetting av Mønstermyra som klimatiltak

Helt sentralt for klimaeffekten av Mønstremyr prosjektet er imidlertid spørsmålet om man kan få igangsatt frivillige forsøk med dykking av arealene vinterstid. Med dette menes at vannnivå løftes betydelig ved stenging av tersklene (heves med sandsekker/midlertidige topp-terkler), noe som vil løfte vannnivå og redusere dreneringen av Mønstermyra vesentlig. Dette vil redusere nedbrytningen i perioder hvor arealet ikke er i bruk for landbruksproduksjon, og vil øke verdi for biologisk mangfold. Utpøring av dette vil avklare om vinterløfting av vannstand gir uleiligheter for landbruket/hvor lang tid før vekstsesong vannnivå må tas ned, samt fastslå hvor mye ressurser en slik periodevis manøvrering krever. Denne delen av Mønstremyr prosjektet omfattes ikke av selve biotopiltaket, og vil omsøkes/behandles i egen ekspedisjon.

4.1.3 Botnen

For Botnen kunne klimaverdi av tiltakene allerede i begynnelsen tillegges stor betydning, og det er mulig å gi noen grad til tilnærming på hva som er oppnådd.

I Botnen er det en overgang fra delvis drenerte myrområder som i dag er under nedbrytning og frigir både CO₂ og CH₄, og over til en situasjon hvor nedbrytnings-hastigheten dramatisk reduseres ved vanddekking, samtidig som det igangsettes netto lagring av CO₂ ved nydannelse av myr og akkumulering av organisk materiale lukket i kaldevannsområder.

Tiltakene i Botnen betyr at eksisterende område deles inn i fire nivåer, benevnt 1 – 4, hvorav 4 omfatter nivået hvor vannstand heves mest, mens nivå 1 vil være nær dagens nivå. De fire nivåene vil gi forskjellig

grad av vanndekket areal, med nivå 4 i hovedsak bestående av åpent vann, supplert med noe våtmark i form av vanndekket men vegeterte arealer.

I alt ca 11.700 m² areal endret fra varierende grad av fuktsjuk beitemark og myr og over til åpent vann og våtmark med kontrollert minstenivå. Det siste er viktig i klimasammenheng: I dagens situasjon kan vannivået i området falle vesentlig under tørrværsperioder. Tørrværet vil ofte forekomme i sammenheng med varmeperioder, noe som åpner for rask aerob nedbrytning av organisk materiale i myra med store CO₂ utslipp som funksjon. Etter tiltaket vil lave vannstander ikke kunne oppstå, og perioder med aerob nedbrytning og forhøyet temperatur forhindres derved, slik at akkumulert organisk materiale ikke blir gjenstand for nedbrytning.

	Endring/vannsetting	Beskrivelse
Nivå 4	1 730 m ² areal hvorav om lag 1 500 m ² åpent vann	Nivået hvor vannstand heves mest
Nivå 3	1 000 m ²	Uten nevneverdige vannspeil men omfatter vanndekket, vegetert areal
Nivå 2	9 000 m ² areal hvorav om lag 1 000 m ² åpent vann	Største arealet. Vil omfatte en god del vannareal, men også våtmark av hovedsakelig vanndekket areal.
Nivå 1	Uavklart nivå	Vannsetting og areal da dette området inkluderer nybygging av land

Som nevnt over viser studier fra Danmark og Nederland karbonbinding på 552 og 280 gram C pr kvadratmeter og år. Tilsvarende for våtmarker i Ohio er vist til 57 g/m²/år, og for myrer i Kanada, 7,5 g/m²/år. Hvor et restaurert Botnen område vil befinne seg i dette regnskapet vites ikke, men det kan være rimelig å se for seg verdier i nærheten av 100 g/m²/år. Restaurering av Botnen omfatter etablering hhv. reetablering av vann- og våtmarks fra brakkmark, fuktsjuk mark og myr på et areal på ca 11 daa, og teoretisk sett kan da dette gi en karbonbindende effekt på 1100kg/år, alternativt > 2000 kg år om karbonbinding i omfang som vist i Hendriks sin studie (*Hendriks et. al. 2007*) oppnås. Dersom økningen i vannhøyde og vannvolum også gir de ønskede virkningene i form av senket vanntemperatur, kan dette lede til lavere metanproduksjon og utlekking enn i dagens situasjon, med grunne, periodiske og tidvis langt varmere vannområder på de aktuelle arealene.

4.2 TILPASNING TIL KLIMAENDRING

Det er beregnet **flomdemping** for både Mønstromyr og Botnen og nedstrøms flomutsatt vassdrag (bl a som følge av tidligere landbruksdreneringstiltak). For å være sikker, må det være en *før og etter* kontroll av hele området. Det er for tidlig i restaurerings prosessen å gjennomføre en slik kontroll. Først og fremst, må vann nivå stabiliseres og hele området sette seg.

En del arbeid må gjennomføres i 2017 før Mønstromyr og Botnen er ferdig restaurert. Ikke før i 2018, kan en før og etter kontroll gjennomføres.

4.3 BEDRING I ØKOLOGISK TILSTAND

Det er forventet betydelig forbedring av økologisk tilstand gjennom biotopiltak for reetablert hhv økt verdi av Botnen skog- og myrområde for biologi generelt og fuglefauna spesielt. Botnen ligger tett ved og oppstrøms Mønstremyr. Det representerer en betydelig del av nedbørsfeltet mot den eneste bekken av noen størrelse inn i Mønstremyr. Biotopmessig vil Botnen samvirke tett med Mønstremyr ved å (etter restaurering) inneholde de naturtyper som Mønstremyr ikke lenger representerer – våtmark og myrområder. I sin helhet har Mønstremyr og Botnens beliggenhet betydelig tiltrekningskraft og verdi for vadefugl og våtmarkstilknyttet spurvefugl samt amfibier.

Hovedtrekket av rovfugl langs kysten går inne på Hidraheia, via Mønstremyr som ligger strategisk til ved den høyeste heia Vardefjell/Mønstremyrvarden. Dette er godt dokumentert gjennom mangeårige observasjoner og ringmerking under trekk på Mønstremyr. Særlig om høsten kan det gå en betydelig trekk av rovfugl via Mønstremyr.

Biotopiltak i Botnen vil samvirke med å gjenskape deler av de naturfaglige verdiene for fugl som dette området hadde i tiden før oppdyrking fant sted.

4.4 KONKLUSJONER

Mønstremyr og Botnen prosjektene er samvirkende prosjekter med ganske forskjellige rammebetingelser og førstelinjemål. Mønstremyr måtte – av hensyn til nåværende og nye grunneiere - gjennomføres med stort fokus på at eksisterende landbruksverdi, herunder areal og bruksverdi, ikke ble skadelidende i nevneverdig grad, mens Botnen kunne gjennomføres med hovedvekt på klima og biologisk-mangfold tiltak, og med verdi for landbruk tilordnet så langt dette var mulig.

MØNSTREMYR	Måloppnåelse		
	LAV	MIDDELS	HØY
Reduserte klimagassutslipp	X (usikker)	X (usikker)	
Tilpasning til klimaendring			Restaurering er ikke ferdig ennå men forventning er høy
Bedring i økologisk tilstand			X

BOTNEN	Måloppnåelse		
	LAV	MIDDELS	HØY
Reduserte klimagassutslipp			X
Tilpasning til klimaendring			Restaurering er ikke ferdig ennå men forventning er høy
Bedring i økologisk tilstand			X

Arkivsaksnr: 2016/10885-0

Saksbehandler: Maria-Victoria Solstrand

Dato: 12.03.2017

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret ORF	ST 14/17	21.03.2017

Kystfortet på Helgøya - Dispensasjon for to overgangsbroer

Vedlegg

- 1 Kystfortet på Helgøya - Dispensasjon for to overgangsbroer - prosjekt beskrivelse

Dokumenter i saken (ikke vedlagt):

- Kystfortets topp ti vedlikeholdsprosjekter for 2017 (ST 45/16)

Forvalters innstilling

Verneområdestyret gir, med hjemmel i For O-R § 4 og § 1.2 (j,k), dispensasjon fra forskriften for å bygge to overgangsbroer. Dispensasjonen gjelder for tiltak beskrevet i vedlagte projektskisse.

De følgende vilkår gjelder:

- 1) Tegninger må være historisk riktig
- 2) Tegninger må godkjennes av Verneområdestyret, Fylkeskonservator og Søgne kommune.

Saksopplysninger

Hjemmel:

Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder (FOR-2005-04-29-388)

§ 1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

j. Vedlikehold av merkede stier, skilt, bruer og løyper i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5.

k. Istandsetting av kulturminner i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5.

§ 4. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

Verneområdestyret behandlet ST 45/16 fra Forsvars historiskforening 5. desember 2016 - Kystfortets topp ti vedlikeholdsprosjektene for 2017. Vedtak i saken:

Verneområdestyret vedtar med hjemmel i Forskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde §3 pkt 1.1 andre ledd og 1.2 (k), å gi Forsvarshistorisk forening tillatelse til et tre års restaureringsprosjekt for Kystfortet på Helgøya.

Verneområdestyret vil støtte dette restaureringsprosjektet med å søke på tiltaksmidler, i hht prioriteringen fra Forsvarshistorisk forening.

I januar 2017 (1/17) godkjente Verneområdestyret bestilling av 400.000 for Kystfortets topp ti vedlikeholdsprosjekter. Midler var tildelt.

Vurdering

Prosjekt beskrivelse er i samsvar med sak ST 45/16, som allerede var behandlet av Verneområdestyret.

Miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12

I henhold til naturmangfoldloven (nml.) § 7 skal prinsippene i nml. §§ 8-12 legges til grunn ved utøving av offentlig myndighet. De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er vurdert i de to søknadene fra Kystverket. Vurderingene bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, og er tilstrekkelig konkrete og dekkende for det omsøkte tiltaket. Verneområdeforvalter slutter seg til disse vurderingene og legger dem til grunn i det følgende.

Nml. § 8 sier at beslutninger som berører naturmangfoldet, skal bygge på kunnskap om Naturverdier, og effekten av påvirkninger. Verneområdeforvalters kunnskap om verneområdet er basert på informasjon fra Naturbase, Artskart, søknad og befarings. Bestemmelsene i §§ 8 til 12 er ikke vedtakshjemler, og gir heller ikke hjemmel for å fastsette vilkår knyttet til en tillatelse. I utøving av offentlig myndighet, må disse prinsippene likevel tas hensyn til, og legges til grunn i saksvurderingen.

Tiltakene påvirker ikke naturmangfold i nevneverdig grad, jf. naturmangfoldloven § 8. Det foretas derfor ingen vurdering av §§ 9 til 12. Bygging av de to broene berører ikke vesentlig naturmangfold i området.

Konklusjon

Slike tiltak ikke påvirker naturmangfold eller forstyrrer området vesentlig. Slike tiltak støtter besøksstrategien for området, og som vil føre til øke fremkommelighet. Verneområdeforvalter anbefaler derfor at Verneområdestyret gir en dispensasjon for å bygge de to overgangsbroene på følgende vilkår:

- 1) Tegninger må være historisk riktig - Under krigen var det flere steder provisoriske overganger i tømmer over løpegravene for lette patruljevirkomheten på kystfortet.
- 2) Tegninger må godkjennes av Verneområdestyret, Fylkeskonservator og Søgne kommune.

Overganger på Helgøya i Søgne kommune

Prosjektbeskrivelse

Forsvarshistorisk Forening i Kristiansandsregionen, februar 2017.

1. Kort historikk

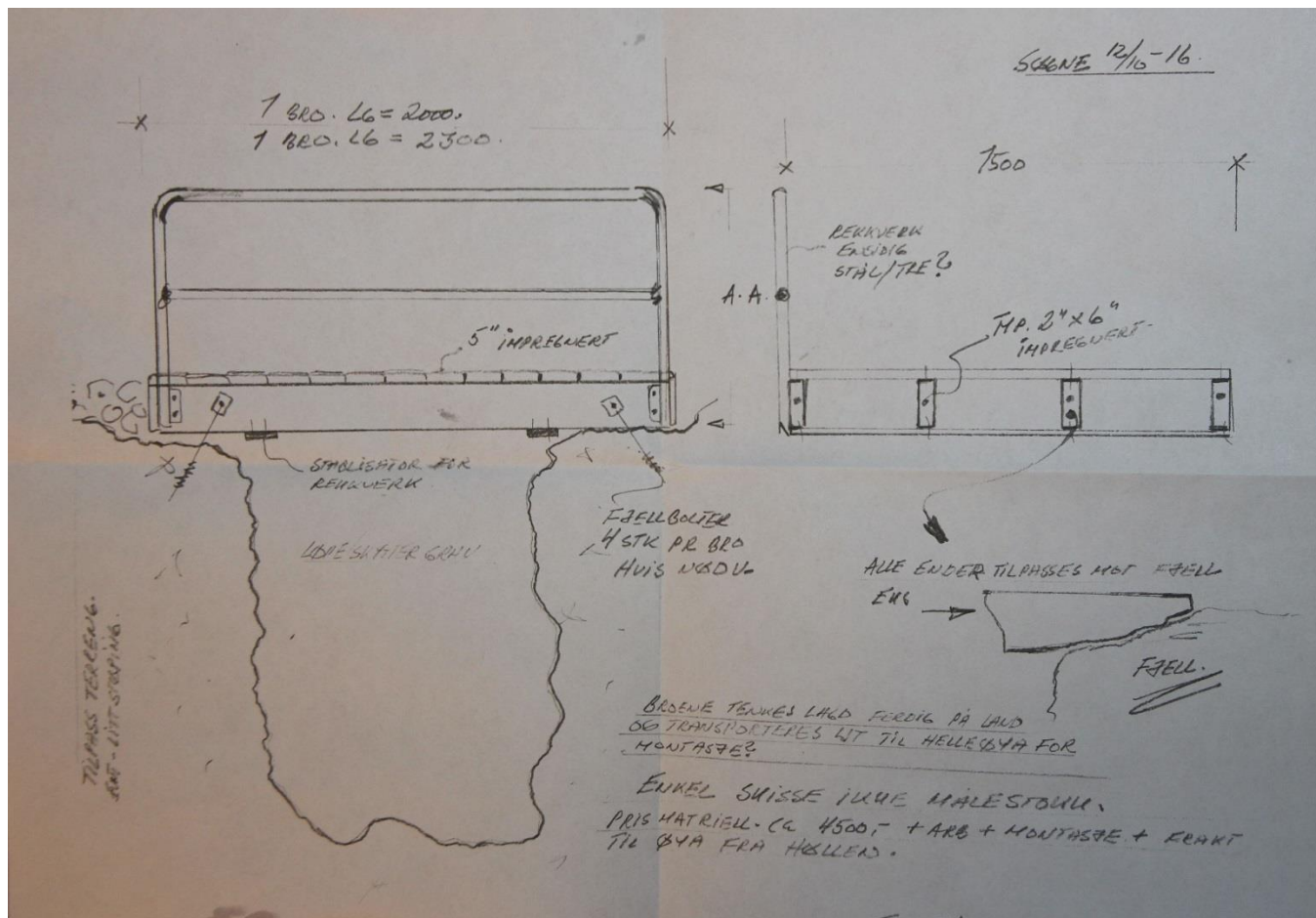
Hærkystfort 21./979 Ny-Hellesund ble anlagt på Helgøya i Søgne kommune i 1942 og skulle fungere som en sikring av vestflanken til Kristiansand festning under krigen. Kystfortet fremstår i dag som et friluftsmuseum med restaurerte bunkere og skyts i stilling etter en pågående innsats fra Forsvarshistorisk forening (FHF) siden 1987.

2. Begrunnelse

Deler av fortsområdet er forbundet med en rekke løpegraver som er dype og for brede til at personer med nedsatt mobilitet kan komme seg over uten hjelp. Det er kun mulig å ta seg rundt løpegravsystemet ved å ta lange omveger. Foreningen har derfor utarbeidet et forslag som innebærer oppføring av to overganger som føre vil øke fremkommeligheten i området. Under krigen var det flere steder provisoriske overganger i tømmer over løpegravene for lette patruljevirkksomheten på kystfortet.

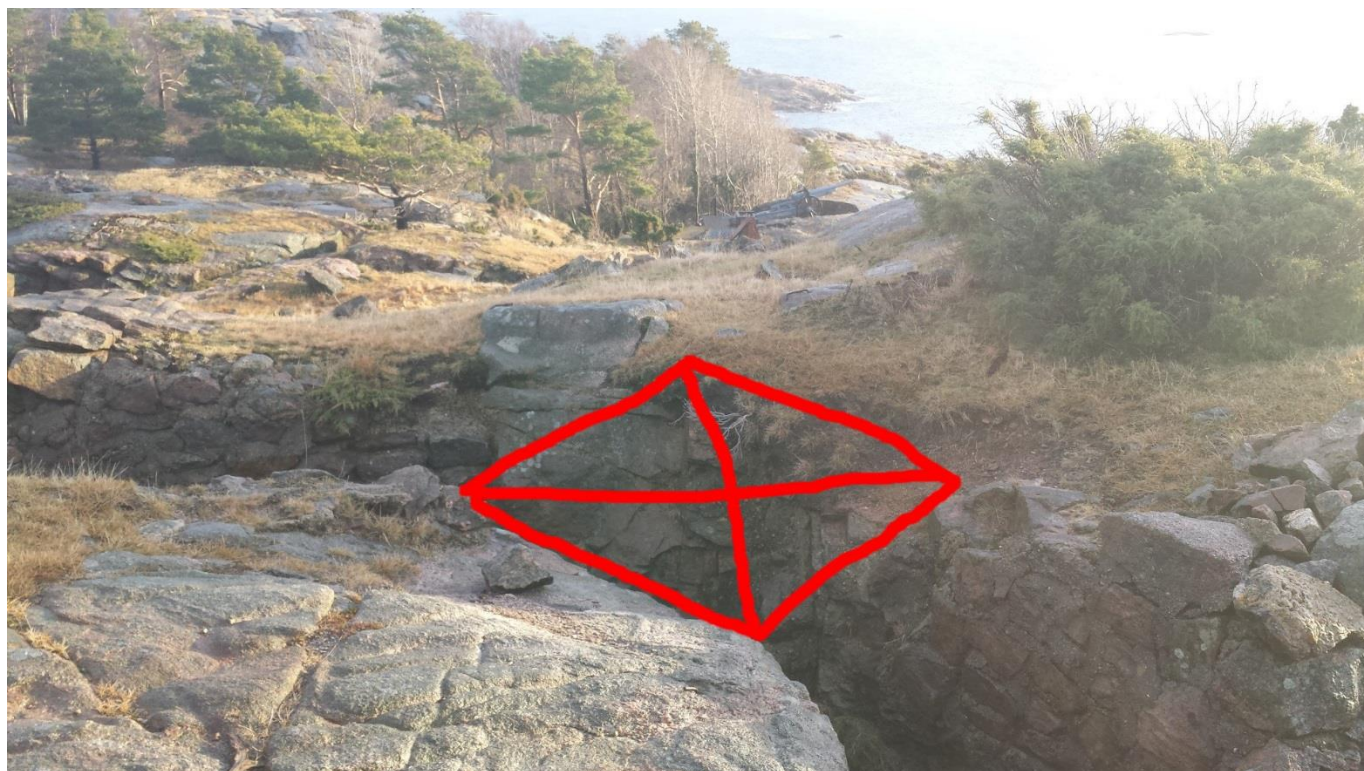
3. Dimensjoner og materialbruk

De to overgangene settes opp med et enkelt sortmalt rekkverk i stål på den ene siden, resten av overgangene blir oppført i impregnerert tre festet til fjellkantene med sement og ekspansjonsbolter. Bredden på begge overgangene blir 1,5 m, mens lengden vil variere grunnet utformingen på løpegravene på begge steder fra 2m til ca 2,3m.

4. Plassering

5. Ansvarsforhold

Oppdraget vil utføres av en lokal håndverker fra Søgne, Ivar Borøy. Ansvarlig byggherre blir kulturetaten i Søgne kommune og vedlikeholdet av overgangene vil deretter være et kommunalt ansvar. Forsvarshistorisk forening vil bidra med transport av materialer og assistanse internt på Helgøya. Prosjektet med overgangene er basert på et spleiselag mellom Vest-Agder Fylkeskommune og Fylkesmannen i Aust og Vest-Agder. Overgangene er planlagt oppført i april 2017.

6. Påvirkning i området.

Inngrepet som overgangene medfører vil kun representere en minimal visuell endring av terrenget og vil som tidligere nevnt bidra med å øke fremkommeligheten til krigshistoriske severdigheter for personer med barnevogn og nedsatt mobilitet. Løpegravene vil fortsatt være tilgjengelig for gjennomgang etter montering av overgangene. Tiltaket vil samtidig fullføre en krigshistorisk løype som vil gå fra Kommandobunkeren (Hellevardene) – Kasematt 3 (kanonbunker) – Kanon 4 (i åpen stilling) og deretter bort til lyskasterbunkeren